

AAMUN KOITTO

Ortodoksinen seurakunta- ja aikakauslehti

2 ♦ 3.4. 2017 ♦ 8 €

KUIN KUVASTIMESSA

AAMUN KOITTO

Ortodoksinen aikakauslehti

tässä numerossa

PETTER MARTISKAINEN

12

Konservoitavista ikoneista huokuu ne maalanneiden ihmisten rukous.

RIISA

16

Kirkon historian vaihteita.

TUOMAS KALLONEN

Kristus nousi kuolleista! Totisesti nousi!

- 4-7 **Historiamme lahjat tälle päivälle**
Sadon vuoden vimmaus.
- 8-9 **Pääsiäinen**
Kristus nousi kuolleista!
- 10-11 **Tietokone ja videopelien maailma**
Keskustelua tietotekniikasta, keinotodellisuudesta ja tekoälystä.
- 12-13 **Kasvokkain**
Valamon johtava konservaattori Antti Narmala.
- 14 **Helmenkalastaja**
Maailma kuvastimessa.
- 15 **Kirkkomuseon näyttely**
Taivaallista valoa, ekumeeniset ikonit.
- 16-19 **Kirkon historian hetket itsenäisyyden aikana**
- 20-23 **Uutisvaaka, Vieraskirja, Kirkkomme maailmalla, Media**
- 24 **Kirjat**
- 25 **Venäjänkielinen sivu**
- 26-27 **Ilmoituksia**
- 28 **Isien opetuksia**

Aamun Koitto PSHV:n ja Karjalan hiippakunnan seurakuntien lehti, perustettu 1896, www.aamunkoitto.fi
Kustantaja Pyhien Sergein ja Hermanin Veljeskunta ry. (PSHV), Valamontie 42, 79850 Uusi-Valamo
Toimituskunta KS Joensuun piispa Arseni, toimittaja Risto Lindstedt, toimittaja Mauri Liukkonen, pastori Harri Peiponen, pappismunkki Johannes Parviainen, pastori Tuomas Kallonen, pastori Marko Mäkinen, toimitussihteeri Mari Vainio **Päätoimittaja** piispa Arseni, Kotalahdentie 49, 71920 Pajujärvi, puh. 050 3110349, piispa.arseni@ort.fi **Toimitussihteeri** Mari Vainio, puh. 050 564 8899, mari.vainio@ort.fi **Tilaukset, peruutukset, osoitteenmuutokset ja laskutus** puh. 0206 100 490, aamun.koitto@ort.fi **Ilmoitusmyynti, -aineistot ja trafiikki** puh. 0400 361190, simo.palviainen@entra.fi Taitto Aste Helsinki Oy Painaminen PunaMusta Oy. **Seuraava numero ilmestyy** 5.6. **Seuraavan numeron aineistopäivä** 24.4. **Kannen kuva** Ari Savinainen ISSN 0355-9009

nyt ja iankaikkisesti

Pääsiäisen riemussa

Kävelen lumista metsän reunustamaa tietä kotiin. Päivä on jo selvästi pidempi, valon lisääntyminen aistittavissa. Yhtäkkiä mieleeni tulvahtaa sanoin-kuvaamaton onnen tunne, ajatukseni ovat paastokeväässä ja pääsiäisessä. Kohta kirkoissa lauletaan "Kristus nousi kuolleista". Hyräilen "kuolemalla kuoleman voitti ja haudoissa oleville elämän antoi". Pysähdyn katselemaan näkyisikö pajuissa jo kissoja.

Palmusunnuntai, virbosunnuntai. Mieleeni tulivat monet kevääät, kun jo hyvissä ajoin haettiin pajunkoksat virpovitsoja varten. Oksat valittiin huolella; kolmihaaraisia ja paljon kissoja. Silkki- tai kreppipaperista tehtiin koristeita, jotka solmittiin tiukasti oksiin. Lapsuudenkodissa, omien lasten ja nyt lastenlasten kanssa vuosi vuodelta, solmu solmusta tämä perinne on jatkunut ja lujittunut. Kukut on kiinnitetty oksiin, vitsat kirkossa siunattu ja näin pieni virpoja on valmis matkaan varhain palmusunnuntaiaamuna. Vanhemmat, isovanhemmat ja sukulaiset virvotaan, toivotetaan kaikkea hyvää "tulevaks' vuueks'" Jumala sinua siunatkoon. Palkka saadaan pääsiäisenä.

Muistelen sitä, kun olin lapsi ja vanhemmat sisarukset suunnittelivat lähtöä isän kanssa yökirkkoon. Minäkin olisin halunnut lähteä, mutta en päässyt mukaan. Sanottiin, että en jaksa kuitenkaan, olen liian pieni. Pettynään jäin kotiin ja ajattelin, että ensi vuonna ehkä minäkin pääsen.

Nyt olen päässyt! Ihana valoisa pääsiäinen, pian se on. Se tulee joka vuosi, aina yhtä vahvana ja rakkaana, täynnä valoa ja iloa. Kohta taas odotetaan iloinen jännityksentunne rinnassa kun kello lyö yöllä kaksitoista ja alttarista alkaa kuulua papiston laulu "Sinun ylösousemistasi, Kristus Vapahtaja" Kuoro yhtyy lauluun ja tuohukset sytytetään. Alttarista lähtee ristisaatto, johon kuoro ja kirkkokansa liittyvät. Kaikki lähtevät kirkosta tuohus kädessä ulos pääsiäisyöhön. Tuohuksen liekkiä varjellen ristisaatto kulkee kirkon ympäri ja palaa takaisin ovelle. Alkaa iloinen ylösousemuksen julistus.

Kristus nousi kuolleista – totisesti nousi!

Raija Kanninen

Kristus nousi kuolleista! – Totisesti nousi!

ämä numeron teema, "Kuin kuvastimessa", on lainattu apostoli Paavalin kirjeestä korinttilaisille. Se johtaa lukijan ajatuksia käsillä olevan lehden artikkelien kautta hyvin moneen suuntaan. Hengellisessä mielessä teeman voi ymmärtää peiliin katsomisena. Peili heijastaa kuvan käänteisenä ja paljastaa seikat, jotka ovat epäsymmetriassa, eli teot joita on syytä katua ja joista on tarpeen tehdä parannusta. Rippi-isä voidaan ymmärtää peilinä, kuvastimena, joka paljastaa rippilapselle, missä tämä on astunut sivuun pelastuksen polulta, ja opastaa kuinka sinne voi vähin vaurioin palata. Vastuu elämäntavasta on kuitenkin rippilapsella itsellään, eikä rippi-isän kuulu vastata ohjattaviensa valinnoista ja teoista.

Veden pintaan heijastuvan kuvan voi nähdä myös "kuin kuvastimessa". Veden kuvajaisessa ei mikään näy selkeänä, vaan käänteisen lisäksi vielä väreilevänä, muotoa vääristelevänä ja epärealistisena. Tällaisena "epäselvänä kuvajaisena" voi useimmille lukijoille näyttäytyä tietotekniikka, keinotodellisuus ja tekoäly, mutta myös pääsiäisen syvin hengellinen sisältö tai vaikkapa itsenäisen Suomen satavuotinen taival. Maamme itsenäisyyttä vuonna 1917 ajaneille kansallismielisille tulevaisuus oli varmasti myös "kuin kuvastimessa". Tietotekniikan saloihin meitä johtaa tässä numerossa Jaso Pössin haastattelema, aiheesta tohtoriksi väitellyt Janne Parkkila ja Suomen vaihteita selvittävät Risto Lindstedtin ja Juha Riikosen artikkelit.

Kuvastimessa -sana voi synnyttää lukijassa myös mielikuvan ikoneista, joista kirkkomme sipulikupolien, karjalanpiirakoiden, pashan ja kulitsan lisäksi suuren yleisön parissa tunnetaan. Ikonit avaavat meille kuvan taivaallisesta, hengellisestä ja paratiisillisesta maailmasta, joka ei ole maallisen elämän lainalaisuuksien sitomaa. Pyhien kuvien "sairaala" eli konservointilaitos toimii Valamossa ja tässä numerossa saamme tutustua sen johtavaan konservaatortoriin Antti Narmalaan.

Pian on pitkä keväinen paasto takana ja käsillä odotettu pääsiäinen – juhlien juhla ja riemujen riemu. Tänä vuonna koko kristikunta viettää pääsiäistä onneksi samaan aikaan, eikä juliaanisen ja gregoriaanisen kalenterin ero tällä kertaa tuota ongelmaa.

Toivotan kaikille Aamun Koiton lukijoille siunattua, hengellistä iloa tuottavaa ja uuden elämän lupauksen antavaa Vapah-tajamme ylösousemusjuhlaa.

Piispa Arseni

Sadan vuoden vimmaus

Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlat ovat kelpoisa keino kiskaista arkivaloon kaikki se kehitys, vimma ja merkitys, joka on painumassa kylläisen itsestänselvyiden hämäriin.

Ennen ei ollut paremmin, ennen oli vain toisin. Kirjat toteuttavat nykyiselläänkin kalenterialista luonnetaan. Tiedotusvälineet ovat edelleen historian kellonosoittimia. Historiallisesti täysin uutta on sosiaalinen media, joka on saanut sekuntiviisarin roolin.

Reaaliaikainen tiedonvälitys ja sitäkin nopeammat mielipidemellakat somessa sysivät huomaamatta äskeismenneisyyttä kauemaksi historiaan kuin mitä se loppujen lopuksi onkaan. Suuriin ikäluokkiin kuuluvat muista-

vat harvemmin, että heidän isovanhempansa ovat eläneet aikuisuusnuoruutensa tsaarien alamaisena. Siis missä kaukana muka?

Jokainen sukupolvi tekee omaa historiaansa ja muistaa edeltäjiensä tekemää omalla tavallaan. Muisti valitsee painopisteensä, vaikka historian tosiasioille emme enää mitään voi. Millaisen merkityksen tapahtumat ja kehityksen suunnat saavat ja miten niihin suhtaudumme, on jo omissa vallassa, tai pahimmillaan nationalistisen, poliittisen manipulaation vallassa.

Kohti itsenäisyyttä

Joulukuun kuudes 1917 ei ollut raikuvien fanfaarien ja suurten otsikoiden päivä. Itsenäisyydestä oli ehditty päättää jo kaksi kertaa aikaisemmin. E.N. Setälän hallitus totesi 7. marraskuuta Suomen ja Venäjän valtioyhtiön katkenneen. Käytännössä se oli itsenäisyysjulistus. Kaksi päivää myöhemmin tehtiin päätös, jonka mukaan maan korkein valta kuuluu kolmelle eduskunnan valitsemalle valtionhoitajalle. Käytännössä eduskunta vahvisti itsenäisyysjulistuksen.

RAATAJAT RAHANALAISET 1893/ EERO JÄRNEFELT
VALTION TAIDEMUSEO.

Helsingin punakaarti oli kuitenkin jo liikkeellä ottaen askeleita, joita ei lopullisesti enää voitukaan ottaa takaisin. Vallankumousneuvosto tosin veti käsijarrusta 18. marraskuuta ja päätti luopua vallankumouksesta ja lopettaa suurlakon äänin 7-5.

Hauraan hengähdystauon aikana Svinhufdin 27. marraskuuta aloittanut senaatti antoi joulukuun 6. päivänä itsenäisyysjulistuksen kolmannen kerran, nyt äänin 100-88. Itsenäistymiseen ei sen jälkeen enää tarvinnut puutua, paljon muuta puututtavaa sen sijaan oli.

Suomessa oli moneen muuhun itsenäisyyteen pyrkivään maahan verrattuna valmiina hallintorakenteen perustat, virkamieskunta, omat raha, jopa postimerkit. Keskinäistä luottamusta vain ei ollut.

Vihasta yhteyteen

Helsingin Työväentalon tornissa leimahdi punainen lyhty palamaan myöhäillasta tammikuun 23. päivä 1918. Itsenäisenä valtiona kuukauden ollut maa oli sisällissodassa. Kevääseen saakka jatkunut kahden totuuden sota jätti haavaumia, joiden ruvet kiristelivät yhteisen ymmärryksen löytymisen puuttuessa lähes satavuotta.

Filosofi Eero Ojanen kirjoitti, ettei historian kannalta ole olennaista vihan muistoissa rämpiminen, vaan se, miten siitä noustiin. Kunnissa osattiin sopiminen. Yhdessä tekemisen henki oli monin tavoin tuttua, ja kokemus muistutti, että kansanvaltaisuus oli keskeinen keino selvittää hankalistakin ongelmista.

Kunnallispolitiikassa toteutettu järjellisyys jo 1920-luvulla on vähemmälle huomiolle jäänyt ihme. Se oli merkittävä tavalla vaikuttamassa toiseen ihmeeseen, talvisodan henkeen. Kansakunta oli yhtenäisempi kuin se koskaan enää ehkä olla voi.

Tolkun ihmisillä oli merkittävä rooli, ja se heillä on edelleen. Tolkun ihmisenä oleminen

ei juurikaan ole jättänyt historiaan suuria jalanjälkiä. He eivät yleensä edes historiankirjoituksen marginaaleihin, koska heidän myötä niin paljon hyviä tekoja ja asioita unohtuu. Tolkun ihmiset olisivat patsaansa ansainneet siinä missä sankarivainajatkin.

Kulttuurille pystytetyt patsaat ja nimetyt juhlapäivät ovat itsenäisyysmatkan viittomia. Taide puhuu arvojen kieltä ja niiden lukeminen on elämän manuaalin selaamista.

Shakespeare määritteli tolkun ihmisen yli 400 vuotta sitten. Hän kirjoitti Hamletin suuhun repliikin: "Onnekkait ne, joilla pää ja sydän niin yhtä ovat, että eivät suostu satunnaisen onnen huiluksi soimaan, mitä heillä soitetaan."

Vastuussa nyt

Historia ei ole, pahimmillakaan, menettämistä vaan omistamista. Sen vuoksi kysymys "mitä se minulle enää kuuluu", on tuhlaamista. Tulevaisuuteensa investointina parempi kysymys on "miten se minulle edelleen kuuluu". Emme aina voi tietää, miten historia meistä kiinni pitelee. Siihen on kytköksissä, vaikka miten ainutlaatuisiksi julistautuisikin.

Suomalaisista on tiukemmin pidellyt kiinni talvi- ja jatkosota. Nyt on perustellusti kysely, miten itsenäisyyden juhlinta ja muistaminen keskittyy niin voimakkaasti ja ylivertaisesti sotiin? Niihin vain liittyy kohtalonomainen ja ainutkertainen käsitys selviämisestä, jota muut ainutkertaiset selviämiset eivät ole voineet ylittää.

Nuoremman sukupolven tutkijat, kärkitiedustelijana Ville Kivimäki, ovat pyrkineet näkemään sodan eturintamaa laajempuna kamppailuna. Sota on tuotu ihmisten arjen sisälle ja sinne tunkeuduttaessa vähin erin ymmärtää, ettei mitään yhtenäistä kokemusta sodasta ole. Se ei vähennä kansalliseksi koetun muistamisen arvoa, vaan lisää sitä.

Valtiohoitajakunnalla tarkoitettiin senaatin talousosastoa, hallitusta. Sitä ei eduskunnan enemmistö kuitenkaan hyväksynyt korkeimman vallan haltijaksi. Keisarin valta siirrettiin marraskuun 15. päivä istunnossa eduskunnalle. Se oli jo toinen itsenäisyysjulistus.

Seuraavan, 16. päivän yönä klo 1 alkaneessa istunnossa vahvistettiin kunnallislait ja kahdeksan tunnin työaikalaki. Istuntoa seurasi eduskunnan ulkopuolella tunneittain vaihtuvien niukkojen äänestyksien kamppailu vallasta, jonka liepehistä oli juuri saatu ote. Työväen vallankumouksellisen neuvoston kokouksessa päätettiin aamuyöllä kello 5 vallankaappauksen aloittamisesta äänin 14-11. Kahta tuntia myöhemmin päätettiin kuitenkin olla ryhtymättä kumoukseen äänin 13-12.

FINNA.FI/SA-KUVA

Karjalaisäiti evakkomatalla pienokainen sylissään.

Itsenäisyys näkyväksi

Pohdiskellessaan itsenäisyyden merkitystä 18-vuotias nuorimies sanoi sen tuntuvan samalla lailla itsestäänselvyydeltä kuin kylpyhuoneen lattialämmitys. Rehellinen vastaus ei tarvitse kuin pienen lisäkaneetin. Jostain pitää itsenäisyyden lattialämmitykseen edelleen virtaa löytyä. Itsenäisyyttä oli pohjustettu jo hyvissä ajoin ennen sen käytännön toteuttamisen mahdollisuuksia.

Varsinaisen itsenäisyyden sokkelin valoivat Snellman, Runeberg ja Topelius aateveljineen. He onnistuivat yhdistämään isänmaallisuuden ja luonnon samaksi käsitteeksi. Samalla he muokkasivat Suomesta koti-ikävän isänmaan.

Pasifistinen maisemaisänmaallisuus sai huipennuksensa Runebergin Maammealaulussa, joka kajahti ensimmäisen kerran keväällä 1848. Säveltäessään Paciuskin oli ollut enemmän keväisellä kuin järeällä mielellä. Ei rumpujen voimantäyteistä kumiinaa eikä hilpeitä huiluja, jotka keventävät taistojen tiellä astuvien kulkua kuten niin monien muiden maiden kansallislauluissa. Tosin Pacius ei säveltäessään tiennyt kansallislaulua tekevänsä. Runebergillä siitä saattoi jo olla tahto ja aavistus.

Rautatieyhteyden avautuminen Helsingin ja Hämeenlinnan välille oli paljon enemmän kuin kaksi kiskoa rinnakkain. Kun juhla-

na puhkui pilliinsä perjantaina tammikuun 31. päivänä 1862 klo 8., Suomessa siirryttiin samalla hönkäyksellä kuin huomaamatta yhtenäisaikaan. Junien aikataulut alkoivat kellottaa aikaa, jonka seuraamiseen oli siihen saakka riittänyt päiväkierron seuraaminen.

Raideyhteys Pietariin avautui 1870, Rovaniemelle höyryttiin 1909. Suomalaiset, jotka olivat kässehtineet omilla alueillaan sekä heimo- ja kyläkunnissaan, päätyivät hitaasti mutta vääjäämättömästi tekemisiin toistensa kanssa. Seuraavan kerran suuruudeltaan vastaavan kaltainen kulttuurirevähtymä tapahtui 1944, kun yli 420 000 evakkoa asetettiin sodan särkemään Suomeen. Karjalaisilla oli vähän tavaraa muuttokuormissaan, mutta paljon aineetonta annettavaa. Kivuita ja kitkatta asettaminen ei sujunut, mutta siinä onnistuttiin ja siitä onnistumisesta voi edelleen olla ylpeä.

Tuhanten rantain partahilla välähteli ensimmäinen itsenäisyyden aamukajo 1906 valtiopäiväjärjestyksestä ja vaalilakia uudistettaessa. Kun aikaisemmin äänioikeutettuja oli ollut 126 000 miestä, niin nyt heitä oli 1 237 000 yli 24-vuotiasta naista ja miestä. Se oli pidäkkeettömän tulevaisuudenuskon aikaa.

Naiset saivat äänioikeuden ensimmäisinä Euroopassa. Se on suurimpia yhteiskunnallisen kehityksen loikkauksia, jota kuunaan on koettu. Vuoden 1907 vaaleissa Suomi sai myös Euroopan ensimmäiset naiskansanedustajat. Suomen maabrändistä huolehtivat eivät ole toistaiseksi käyttäneet slogania ”Vahvoja naisia jo vuodesta 1906”.

Kirjailijat, näkemisen ja ymmärtämisen ammattilaiset, ovat asian kyllä noteeranneet. Kotimainen kirjallisuus on täynnänsä vahvoja naisia. He istuvat aikansa huokaisemassa kädet sylissä, solmivat sitten huivinsa tiukemmalle ja nousevat lähteäkseen päin, oli se sitten mitä hyvänsä. ”Pohjanmaalla viisaus asuu vanhoissa naisissa”, kirjoitti Antti Tuuri.

Ensimmäiset kansakoulut aloittivat jo 1850-luvulla. Ne olivat kuitenkin enemmän sivistysherrojen ja patruunoiden hyväntahtoi-

suuteen perustavaa pajailua lasten aseman huomioimiseksi, kuin suurta missiota koulutuksen ja sivistyksen keskeisestä merkityksestä suomalaisuuden tulevaisuudelle.

Kun aate suomenkielisyydestä -ja mielisyydestä roihahti kulona leviten 1800-luvun lopulla, syntyi myös uudenlainen näky. Sivistys ja koulutus eivät enää olleet niiden asioita, joilla oli varaa ja ymmärrystä, vaan myös niiden, joilla ei ollut niinkään varaa, mutta tahtoa sitäkin enemmän. Maria ja Juho Lallukan tapaiset mesenaatit eivät olleet enää yksin yrittäjiä, heidän markkojensa seassa kilahtelivat myös mökkiläisten äyrit.

Yleinen oppivelvollisuus tuli voimaan 1921. Sillä vuosikymmenellä Suomeen syntyi lähes 145 uutta koulua vuodessa. Sillä tiellä käyden myös suurten ikäluokkien nuoristakin tuli vielä sukunsa ensimmäisiä ylioppilaita. Sivistys ja koulutus ovat aina jotain enemmän kuin parhaimmakaan katetuotot ja liikevaihdot.

Omaisuuksena sisu

Rohkeuden ja päämäärätietoisin sinnikkyyden synonyymina tunnettu sisukkuus ei ole dokumentoitu historiallinen tosiasia. Sisu on kuitenkin muuttunut osaksi kansallista ominaisuutta siinä suuressa kertomuksessa, jota suomalaiset niin kovin mielellään ovat itselleen sukupolvisesti kertoneet.

Niin mielellään, että sisukkuuden, nyt tosin jo uupuneena, voi edelleen nähdä siinäkin surusilmäisessä tytössä, pikkupii-ka Johanna Kokkosessa, joka keskeisenä hahmona hallitsee Eero Järnefeltin Kaskenpolttajat- taulua. Se on maalattu 1893. Todellisuudessa Johannan vatsa ei ollut pettuleivän ja nälän turvottama, mutta totta on se, että hänenkin kohdallaan kysymys oli silkasta selviämisestä, ja kuvasta Suomesta.

Ehkä sisu-käsitteen säilyminen onkin juron omainen kiitos kaikille niille, jotka ovat halunneet selvitä, ja selvinneet. Sisukkaat ovat ja ovat aina olleet sisukkaita kukin omalla tavallaan.

Sisu ei aina ja välttämättä voi olla valinta. Kiitollisuus on sitä aina.

Risto Lindstedt

Naisten mielenosoitusmarssi naisten yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden puolesta vuonna 1905.

FINNA.FI/HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

Uusi Suomi rakentuu. Suomen lippu liehuu salossa harjannostajaisten kunniaksi vuonna 1941.

FINNA.FI/SA-KUVA

Tänään minut herätettiin kuolleista

Kristuksen ylösnousemuksen juhla on riemua koko ihmisyyden kirkastamisesta.

Suuren paaston kilvoituksen ja suuren viikon Kristuksen kärsimyshistorian jälkeen odottaa ylösnousemusjuhlan riemu. Pääsiäisyön palveluksessa, joka on koko vuoden tärkein ortodoksinen jumalanpalvelus, veisataan 600–700-luvuilla eläneen pyhän Johannes Damaskolaisen runoilema pääsiäiskanoni. Sitä lauletaan koko pääsiäiskausi sunnuntaipäivisin, joten teksti on ortodokseille varsin tuttu. Pääsiäiskanoni tarjoaa syvällisen näkemyksen koko ylösnousemuksen sanomasta.

Kuolemattomuuden palautus

Jos ortodoksilta kysytään, mitä pääsiäisenä juhliataan, on yleisin vastaus Kristuksen ylösnousemus. Tämä on totta, mutta Kristuksen ylösnousemuksen syvin sanoma on muualla kuin siinä, että Jumala tekee hämmästyttävän ihmeen ja nousee itse kuolleista. Pääsiäisenä *”Me vietämme kuoleman kuolettamisen, tuonelan kukistamisen, iankaikkisen, uuden elämän alkamisen juhlaa”* (pääsiäiskanonin 7. veisu) siis koko ihmisluonnon kuolemattomuuteen palauttamisen juhlaa. Tämä palautus ei ole vielä saavuttanut täyttymystään, vaan Kristuksen ylösnousemus muistuttaa meitä jokaista maailmanlopusta, jolloin kaikki kuolleet nousevat ylös haudoistaan: se on *”ylösnousemuksen kirkkaan päivän edelläkävijä”*.

Erityisesti suuren paaston alkuosa kutsuu

meitä itsetutkiskeluun. Pyhän Andreas Kreetalaisen suuri katumuskanoni opettaa meille katumuksen tapoja, osallistumme katumuksen sakramenttiin ja paastoamme. Viimeisellä paastoviikolla näkökulma alkaa muuttua: seuraamme ensin Lasaruksen sairautta, kuolemaa ja kuolleista nostattamista, sitten suuren viikon ajan Kristuksen kärsimysmatkaa. Jumalanpalvelusteksteille näin päivinä on kuitenkin ominaista heijastella kärsimyshistorian tapahtumia omaan elämäämme. Lasaruksen kuolleista herättäminen on kutsu koko ihmiskunnalle nousta turmeluksesta, ja suuren viikon tapahtumien aikana meille esitetään kärsimystapahtumien ohella myös vertauksia esimerkiksi tyhmistä ja viisaista neitseistä sekä talenteista: katse kääntyy siis paitsi Kristuksen viimeisiin päiviin, myös viimeiseen tuomioon ja omaan asenteeseemme sitä kohtaan.

Myös pääsiäiskanoni kuvaa monin tavoin osallistumistamme ylösnousemuksen tapahtumiin. Kun kierrämme kirkkoa ristisaatossa kynttilät käsissämme veisaten ylösnousemuksen kunniaksi, olemme kuin Kristuksen tyhjälle haudalle saapuvat mirhantuojanaiset:

”Nouskaamme varhain aamulla ja yrttien sijaan kantakaamme Herralle veisu, niin me saamme nähdä Kristuksen, vanhurskaiden Auringon, josta elämä kaikille koittaa.” Toisaalta olemme myös niitä viisaita neitseitä,

jotka osasivat valmistautua ylkänsä saapumiseen. Ylösnousemuksen vietto on siis myös yleisen ylösnousemuksen odotuksen riemua:

”Lähtekäämme lamput kädessä Kristus-ylkää vastaan, joka tulee haudasta. Enkeljoukkojen kanssa juhlien käykäämme viettämään pelastavaa Jumalan pääsiäistä!” (pääsiäiskanonin 5. veisu).

Ihmisestä ihmiseksi

Kristuksen ylösnousemuksen vietto ja yleinen ylösnousemus liittyvät toisiinsa muillakin tavoin. Paasto on muistuttamassa meitä myös valmistautumisesta omaan ylösnousemuksesta seuraavaan tuomioomme. Samalla tavoin kuin paaston aikana puhdistamme itseämme Kristuksen ylösnousemuksen viettoa varten, tulisi meidän myös valmistautua omaan ylösnousemukseemme, jolloin toivotavasti saamme kuulla hänen kutsunsa Jumalan valtakuntaan:

”Puhdistakaamme aistimme, niin me näemme Kristuksen, joka ylösnousemuksen lähestymätöntä valoa säteilee, ja me kuulemme hänen tervehdyksensä: Iloitkaa voitovirttä veisaten!” (pääsiäiskanonin 1. veisu).

Loppujen lopuksi emme kuitenkaan ole tapahtumien sivustaseuraajia, vaan Kristuksen kuolema ja ylösnousemus on meitä jokaista henkilökohtaisesti muuttava tapahtuma. Ortodoksinen opetuksen mukaan Kristus on täydellinen Jumala ja täydellinen ihminen:

jumaluus ja ihmisyyys ovat hänessä olemassa eroamatta, jakaantumatta, sekoittumatta ja sulautumatta. Tämä on paradoksi, mutta tämän ihmeellisen yhtymisen ansiosta koko ihmissuvun pelastuminen Kristuksen lihak-situlon kautta tuli mahdolliseksi. Kristuk-sessa oli kaikki ihmisyyden piirteet syntiä lukuun ottamatta: hänellä oli ihmissielu ja ihmisen ruumis.

Kun Kristus nyt siis nousee haudasta, juma-loittaa hän nousullaan koko ihmissuvun. Hän tekee ihmisyydestä sellaista, mitä sen todeli-suudessa tulisi olla. Hänen ihmisyytensä kautta meistä jokainen on osallinen Kris-tuksen kärsimyksestä ja ylösnousemuksesta:

"Eilen minut sinun kanssasi haudattiin, oi Kristus; tänään minut herätettiin kuolleista sinun, Ylösnouseen, kanssa; eilen minut kanssasi ristiinnaulittiin, nyt sinä itse, Vapahtaja, saata minut valtakuntasi kunniaan!" (pääsiäiskanonin 3. veisu).

Tämä osallisuus Kristuksen lihak-situlosta on kristityn koko elämän alku, keskikoh-ta ja loppu. Kasteessa meidät upotetaan vedestä Kristuksen hautaamisen kuvana ja kohotetaan ylösnousemuksessa. Kristuksen ylösnousemuksen muistoa vietämme paitsi pääsiäisenä, myös joka sunnuntaina. Lopul-ta omassa ylösnousemuksessamme koemme todeksi tuon kuoleman kukistamisen. Pääsi-äisenä saamme esimakua tuosta lopun kirk-kaudesta ja anomme:

PETTER MARTISKAINEN
IKONIN MAALAU: AULI MARTISKAINEN

"Suo meidän tulla täydellisemmin osallisik-si sinusta valtakuntasi illattomana päivänä" (pääsiäiskanonin 9. veisu).

Yhteinen riemun juhla

Pääsiäinen on riemun juhla. On kuitenkin syytä muistaa, ettei se ole yksilökeskeistä ja nautinnonhakuista riemua, vaan koko ihmis-kunnan yhteen kokoontumista:

"Kohota katseesi ja katso ympärillesi, Siion: luoksesi ovat tulleet lapsesi, ikään kuin Juma-lan valoa loistavat tähdet, lännestä, pohjoi-sesta, meren puolelta ja idästä, ja kiittävät Kristusta kaikkina aikoina" (pääsiäiskanonin 8. veisu).

Pyhä Epifanios, Salamiin piispa, muistut-taakin meitä pääsiäissaarnassaan:

"Juhlimmeko vain me, vai huolehdimme-ko lähimmäisistämmekin? Riemuitsemme-ko vain me, vai käsitteleekö tämä puheeni muita-kin? On tarpeen, että juhlastamme tulee Juma-laa miellyttävä koko kirkon yhteinen huokaus

Jumalan puoleen. Muistelkaamme niitä velji-ämme jotka ovat puutteenalaisia. Olkaam-me kahleissa kahlittujen kanssa: kärsikääm-me yhdessä kärsivien kanssa, sillä jos yksi ruumiinjäsen kärsii, kärsivät kaikki jäsenet. Kärsikäämme siis yhdessä veljemme kanssa, ei rahaa antaen tai mukavia puhellen vaan tehden muille hyviä tekoja ja kantaen Juma-lan puoleen anomuksia heidän puolestaan."

Pääsiäisenä emme siis unohda sitä sopu-sointua, jonka olemme paaston aikana saavuttaneet. Eripura ei kuulunut paratiisil-lisen ihmisen luontoon, niin kuin eivät sairaus, kärsimys ja kuolemakaan: ne ovat itse aiheuttamamme synnin seurausta. Pääsiäise-nä muistelemme oman luontomme korotta-mista jälleen paratiisin kirkkauteen, Jumalan läsnäolon nauttimiseen ja ikuiseen elämään.

Kristus nousi kuolleista!

Munkki Damaskinos Ksenofontoslainen

Kuin kuvastimesta - keskustelua tietotekniikasta, keinotodellisuudesta ja tekoälystä.

Vieressäni istuu Lappeenrannan teknillisestä yliopistosta viime joulukuussa tekniikan tohtoriksi väitellyt Janne Parkkila. Ennen tunkeutumista tietotekniikan, keinotodellisuuden ja tekoälyn tiheiköihin, on hyvä olla perillä, mistä oikein puhutaan, siispä Janne lähtee liikkeelle käsitteistä.

Keinotodellisuus on mielestäni vähän huono käsite. Siitä tulee sellainen mielikuva, että tekniikan avulla tehty todellisuus olisi jotenkin epätodellista. Tosiasiassahan tilanne on päinvastainen: esimerkiksi tietoverkkojen maailmat, sosiaalinen media ja muut vastaavat nettiyhteisöt ovat todellisia maailmoja ominaisuuksineen, toteaa Janne.

- Erilaiset virtuaalimaailmat ovat jo tätä päivää. Tällä hetkellä virtuaalilasit tekevät läpimurtoa pelialalla. Lähitulevaisuudessa virtuaalitodellisuuden käyttö laajenee: enää

ei esimerkiksi tarvitsisi ostaa lukuisia näyttöpäätteitä vaan päähän laitettaisiin lasit. Jannen mukaan oikeanlaisella laitteistolla voidaan lisätä rajaton määrä eri virtuaalikerroksia "reaalimaailman" päälle. Eräänä edelläkävijänä tällaisesta todellisuuden päälle lisätystä virtuaalitodellisuuden ilmiöstä oli viimevuotinen pokemon go -villitys. Puhelimillaan virtuaaliharviointia metsästävät lapset ja nuoret vakiintuivat osaksi normaalia kaupunkinäkömää. Tämä on Jannen mukaan vasta alkua.

- Käsitys virtuaalimaailmoista on moni-

tulkintainen. Käytämme jatkuvasti erilaisia laitteita muistimme jatkeina: haemme, googletamme tietoa netistä, käytämme wikipediää ja muita vastaavia apuvälineitä päivittäin. Puhelimemme toimivat ulkoistettuna muistina ja apuvälineinä joilla käsittelemme tietoa ja laajennamme omaa kapasiteettiamme.

Todellisuuden kerrokset

Uusi teknologia pelottaa. Ihmisille maalailaan milloin millaisia uhkakuvia päälle vyöryvästä digitsunamista, netin kautta varastetuista henkilöllisyyksistä ja tietoverkkojen syöve-

Tulevaisuuden pelaamista virtuaalilasien kanssa.

© MICROSOFT

reissä ihmiskunnan pään menoksi juonivista pahantahtoisista tekoölyistä. Ilmassa leijuu pelko siitä, että ihmiset vieraantuvat yhä enemmän toisistaan ja elävät elämänsä tietoverkkoihin sotkeutuneina. Mitä vaaroja tässä vaanii? Entä mitä kaikkea hyvää uuden teknologian edistysaskeleet meille tarjoavat?

- Olemme jo nyt riippuvaisia hyvin pitkälti tietoteknologiasta. Teknologia on oman itsemme jatke: jokainen joka on edes kerran unohtanut kännykän kotiin töihin lähtiesään on varmasti huomannut kuinka kädetön ihminen on ilman tätä muistinsa jatketta.

Virtuaalisen todellisuuden viehäytys perustuu Jannen mielestä juuri siihen, että siellä voidaan tehdä asioita, jotka sen ulkopuolella eivät ole mahdollisia. Tulevaisuudessa raja erilaisten todellisuuksien välillä voi osoittautua hyvinkin häilyväksi: keinotodellisuuden avulla voidaan ihmisiä erottavat

ruumiin rajoitusten ja välimatkan asettamat esteet. Jannen mukaan keinotodellisuuden hyvyys tai pahuus riippuu käyttäjästä: itsensä virtuaalitodellisuus on neutraali.

- Teknologinen kehitys tapahtuu huomaamatta. Jokainen voi miettiä aikaa kolmekymmentä vuotta sitten. Laitteet, jotka ovat meille elintärkeitä odottivat vielä keksimistään. Samoin kolmenkymmenen vuoden päästä tästä hetkestä tulevaisuudessa tullaan kauhistelemaan, kuinka selvisimmekään näin alkeellisissa olosuhteissa, Janne naurahtaa.

Tulevaisuuden kehitys voi synnyttää yllättäviä ilmiöitä. Puhe kääntyy käsitöihin ja teolliseen vallankumoukseen. Ennen tehdastuotannon voittokulkua kaikki esineet valmistettiin käsin. Jokainen työkalu tai koriste-esine oli uniikkikappale. Massatuotannon yleistyttyä käsityöllä oli itseisarvo ainutlaatuisena ominaisuutena. Olisiko mahdollista, että virtuaalimaailmojen ja tietotekniikan kehitys sytyttäisi kaipuun aitoon kasvoista kasvoihin tapahtuvaan vuorovaikutukseen?

- Uskon perinteisen ihmiskontaktin säilyttävän paikkansa. Kun kaksi ihmistä kohtaa, on läsnä jotain erityisen arvokasta. Kaiken kaikkiaan tällainen kohtaaminen tuntuu, tietotekniikan tohtoristakin, jotenkin aidommalta. Janne kiteyttää.

Tekoöly ihmisen peilinä

Aika rientää haastatellessa. Lähestymme teknologisen kehityksen erästä lakipistettä: tekoölyä. Kysymys tekoölystä on Jannen mielessä jatkuvasti.

- Kysymys on todella mielenkiintoinen ja olemme insinöörikollegoideni kanssa pohtineet tuota runsaasti. Kehittyntä tekoölyä ei tule yksi ihminen, tai edes tutkijaryhmä, rakentamaan. Toisin sanoen mielestäni ei voida sanoa, että tuona tietynä päivänä, tietynä vuonna henkilö X loi tekoölyn. Ihmisolento on monimutkainen, miljoonia eri toimintoja sisältävä kokonaisuus. Ajatellaan, muistamme, liikumme, yhdistämme tietoa, annamme asioille merkityksiä ja lisäksi teemme asioita tunteen pohjalta. Uskoisin että tekoöly voisi syntyä siten, että eri toimintoja mallintavista ohjelmista yhdistelemällä spontaanisti muodostuu ikään kuin vahingossa ensimmäinen tekoöly.

Entä millainen olisi tuo olento? Voiko tekoöly olla eettinen toimija joka kykenee tekemään vapaasta tahdostaan valintoja? Tekoölyn toimintaa kuvatessaan vastapäätä istuva tietoteknikko pääsee todella vauhtiin:

- Tuollainen tekoölynkaltainen tietoinen olento olisi sikäli mielenkiintoinen, koska

© PHILIPPE DUREUIL/TOMA

Pepper - SoftBank Roboticsin tekemä, ihmisten tunteita ymmärtävä robotti.

tuon olemassaolo olisi jotain radikaalisti ihmisen olemassaolosta eroavaa. Bittimaailmassa vaikuttavana olentona tuo toimisi meidän maailmamme ulkopuolella ja tarkastelisi ruumiillisia ihmisolentoja kenties välipitämättömästi.

- Olisiko tuollaiselle olenolle ylipäänsä olemassa eettisiä ongelmia, vai olisivatko tuollaisen toimijan valinnat ainoastaan toimintaohjeita tietyissä tilanteissa? Toisaalta voidaan myös pohtia, ovatko meidän ihmisten eettiset valinnat ja moraaliset pohdinnat aidosti tekemiämme valintoja vai onko meihin ikään kuin koodattu erilaisia toimintamalleja. En tiedä vastausta, mutta itse kysymys on todella mielenkiintoinen!

Teknologian kehittyessä alati kiihtyvää tahtia tarvitaan entistä enemmän keskustelua ihmisyydestä. Käyttämämme teknologia muokkaa olemistamme. Yksi ei niinkään kaukaisen tulevaisuuden keskeisistä kysymyksistä on mikä tekee ihmisestä ihmisen. Jannen viesti onkin: uutta teknologiaa ei kannata pelätä. Se synnyttää uusia kysymyksiä, joita pohtimalla saamme uusia näkökulmia omaan olemassaoloomme liittyviin kysymyksiin.

- Mielestäni teknologinen murros kutsuu ja haastaa meidät kaikki pohtimaan yhdessä näitä kysymyksiä. Erilaisilla toimijoilla, tieteenaloilla ja maailmankatsomuksilla on kaikilla annettavaa tähän keskusteluun.

Jaso Pössi

Antti Narmala on johtanut Valamon konservointilaitosta kesästä 2015 lähtien.

Maallisen ja pyhän välissä

Ulkona on pakkasta 15 astetta. Kun avaa oven Valamon luostarin kulttuurikeskuksen aulaan, vastaan tulee lämmintä ja kosteaa ilmaa. Silmälasit huurtuvat. Pyhän kosketus?

Ehkä sitäkin, mutta maallinen selitys on yksinkertaisempi. Kulttuurikeskuksen tiloissa toimii Valamon konservointilaitos. Jotta puulle ja kankaalle maalattu taide säilyy kunnossa, tarvitaan oikea lämpötila ja kosteus. Ilman kosteusprosentti on 42 eli aivan kasvihuoneiden tasolle ei yllätä.

Me olemme oppineet, että kirkon pyhien kuvien, ikonien, maalaaminen on rukousta ja hengellistä mietiskelyä. Kirkon jumalanpalveluksissa ja yksityisessä rukouselämässä me kunnioitamme ikoneita. Eikö samaan ketjuun pitä liittää myös vaurioituneiden ikonien kunnostus?

Johtavan konservattorin Antti Narmalan vastaus on selvä.

- Ikoneista huokuu myös ne maalanneiden ihmisten rukous. Siksi niiden kunnos-

tus on eräällä tavalla hengellisesti jopa vaativampaa työtä kuin ikonien maalaaminen, Narmala sanoo.

Narmala, 36, aloitti Valamon konservointilaitoksen johdossa kesällä 2015. Hän on syntynyt Raumalla, vaikka sitä ei heti puheesta huomaakaan.

- Kyllä sanat alkavat lyhentyä, kun olen väsynyt tai ärtynyt.

Muusikkoperheen lapsi kastettiin luterilaiseen seurakuntaan, mutta Salmin Orusjärveltä kotoisin ollut isoäiti ja erityisesti hänen ikoninsa herättivät kiinnostuksen ortodoksisen kirkkoon.

Isoäidin kotikylä kasvoi aikanaan luostarin ympärille ja nyt lapsenlapsi työskentelee luostarissa. Valamossa Narmala ei kuitenkaan asu, vaan ajaa päivittäin työpaikalleen Joensuusta.

- Olen lähes koko elämäni asunut kaupun-

kien keskustoissa. Minusta on outoa, jos ihmissä ei näy, kun avaa ulko-oven, hän selittää.

Ikonien maalaamisen Narmala aloitti jo 12-vuotiaana. Kolme vuotta myöhemmin hänet voideltiin ortodoksisen kirkkoon. Siitä kului toiset kolme vuotta ja Narmala huomasi opettavansa toisille ikonien maalaamista.

Usko ja taide

Ylioppilaaksi päästyään Narmala lähti Joensuun opiskelemaan teologiaa. Nämä opinnot ovat vielä kesken. Ikonit ja maalaaminen vetivät opiskelemaan Helsinkiin. Vuonna 2012 hän valmistui maalaustaiteen konservattoriksi Metropolia ammattikorkeakoulusta.

Opinnäytetyönään hän kunnosti tulipalossa vaurioituneen 1600-luvulta peräisin olevan venäläisen ikonin Aleksandrian ortodoksisessa patriarkaattissa Egyptissä. Opin-

Valamon konservointilaitoksen asiakkaina on myös luterilaisia seurakuntia. Anna von Martens ja Anna Lehikoinen kunnostavat Valkealan kirkon alttaritaulua.

Konservointi on tarkkuutta vaativaa työtä. Anna Lehikoinen ja Antti Narmala työn touhussa.

näytetyön toinen ohjaaja oli Valamon konservointilaitoksen ensimmäinen johtaja Helena Nikkanen.

Ennen Valamoon tuloaan Narmala elätti itsensä opettamalla ikonien maalaamista. Parhaimmillaan opetustunteja oli viikossa lähes 50 eri puolilla Suomea. Leipä ei irronnut helpolla.

Helpolla Narmala ei päästänyt oppilaitaankaan. Ikonien maalaaminen ei ole mitä tahansa askartelua.

Kattavan kuvan hänen työtavoistaan saa haastattelusta, joka sisältyy Joensuun yliopistossa viime vuonna hyväksytyyn Ville Löppösen käytännöllisen teologian pro gradu -tutkielmaan "Maalaus ja teosis".

Narmala näkee ikonimaalarin välikätenä maallisen ja pyhän välillä. Oma ego on osattava häivyttää "pyhän palvelutehtävän" taustalle.

Ikonimaalauksessa yhdistyy usko ja taide. Maalarin kädenjälki on ilmoitusta hänen omasta uskostaan. Maalaaminen on hiljentymistä. Siksi se alkaa ja päättyy rukoukseen. Kirkkovuosi on juhlineen ja paastoineen koko ajan läsnä.

Musiikki on aina ollut läsnä Narmalan elämässä. Joensuussa opiskellessaan hän lauloi seminaarin kuorossa ja Helsingissä asuessaan hän toimi myös kanttorina Trapesan kappelissa Espoossa.

Kirkkomusiikkia Narmala kuuntelee myös maalatessaan, mutta on tarkka siitä, millainen musiikki mihinkin työvaiheeseen sopii. Kun vaaditaan täydellistä keskittymistä, musiikkia ei tarvita tai sen oltava hyvin yksinkertaista.

- Värit ja musiikki liittyvät minulla yhteen. Näen kirkkomusiikin usein siveltimenvetoina.

Mestareiden kädenjälki

Vaikka ikonimaalaus on tarkasti säänneltyä ja vaikka maalarin oma persoona pyritäänkin häivyttämään taka-alalle, näkyy hänen kädenjälkensä aina valmiissa työssä.

Omat suosikkimaalarinsa on myös Narmalalla. Yksi heistä on Teofanes Kreetalainen, niin sanotun kreetalaisen koulukunnan johtava mestari, joka vaikutti 1500-luvun alkupuoliskolla. Myöhemmältä ajalta hän mainitsee Pietarissa 1800-luvulla asuneet Pesehonovit, isän ja pojan.

Sotien jälkeisen jälleenrakennuskauden kirkkoihin maalattuja ikoneita ei Suomessa usein arvosteta. Narmala kuitenkin muistuttaa, että silloin maalatut ikonit heijastavat omaa aikaansa ja Suomen ortodoksisen kirkon silloista tilannetta.

- Se on kyllä myönnettävä, että onnistumisen aste-eroja ikoneissa on, hän kuitenkin toteaa.

Yksi parhaiten onnistuneista oli Narmalan mielestä Veikko Marttinen, joka on maalanut muun muassa Mikkelin, Nurmeksen, Pieksämäen, Suonenjoen ja Varkauden kirkkojen ikonostaasit.

Arvokas perintö

Narmalan nykyinen työnkuva on laaja. Konservointilaitoksen johtava konservaat- torin odotetaan vastaavan Suomen ortodoksisen kirkon koko taideomaisuuden hoidosta.

Yhdelle ihmiselle riittää pakertamista.

Työtä helpottaisi, jos kaikissa seurakunnissa ymmärrettäisiin ennaltaehkäisevän konservoinnin merkitys. On muutamia seurakuntia, jotka ovat aktiivisia, mutta joistakin seurakunnista ei ole oltu vuosikausiin yhteydessä konservointilaitokseen.

- Olisi hyvä, jos pappien koulutukseen jatkossa liitettäisiin jonkin verran myös opintoja, joissa ohjataan kirkon aineellisen kulttuuriperinnön säilyttämiseen, Narmala pohdiskelee.

Nykytilanteeseen parannus olisi sekin, jos seurakuntien tarkastuksissa olisi mukana konservointilaitoksen edustaja kartoittamassa esineistön tilaa. Tarkastuksien yhteydessä voitaisiin sopia tavoista ja aikatauluista, joilla heikkoon kuntoon päässeet esineet voitaisiin pelastaa.

Joissakin seurakunnissa kaivattaisiin opastusta jopa kirkollishallituksen myöntämien konservointiavustusten hakemiseen.

Narmala epäilee, että kaikki eivät miellä johtavaa konservaattoa koko kirkon työntekijäksi, koska laitoksen nimi on Valamon konservointilaitos. Hän toivookin, että hänen toimensa palautettaisiin kirkollishallituksen alaisuuteen ja nimikettä muutettaisiin sen mukaisesti.

- Henkilökohtaisesti en piittaa titteleistä, mutta asioiden sujumisen vuoksi muutos olisi toivottavaa, hän korostaa.

Mauri Liukkonen

Maailma kuvastimessa

Kuin kuvastimessa katselen tämän maailman menoa. Se tulvii ympärilleni joka päivä tiedotusvälineistä, lehdistä, televisiosta, kaikkialta. Tuo kuva on niin kauhea, että en aina jaksata sitä katsoa. Suljen silmäni ja korvani. Pakenen hiljaisuuteen, sillä en aina tiedä kuka on oikeassa. Kysyn itseltäni onko se oikein? Pitäisikö minun ihmisenä ihmisten maailmassa olla mukana kaikessa, myös siellä missä pahuus raivoaa. Huono omatunto soimaa minua. Jumalani anna minulle anteeksi.

”Jumala on suuri, Jumala on suuri”: huutaa terroristin äiti pieni lapsi sylissänsä. Nykyajan madonna, kuoleman enkeli vierellään.

”Jumala on suuri, Jumala on suuri”: huutaa terroristin isä ja puristaa kovemmin konepistooliaan rinnallaan. Vihan enkeli vierellään. ”Jumala on suuri, Jumala on suuri”: huutaa nuori terroristi pommivyö vyötäisillään ja painaa nappia taskussaan.

”Jumala on suuri, Jumala on suuri”: huutavat uuden marttyyrin isä ja äiti lapsensa ruhjoutuneen ruumiin äärellä.

”Jumalani, Jumalani”: lakatkaa jo huutamasta. Ei kukaan voi teitä kuulla ennen kuin lakkaatte painamasta nappia taskussanne tai konepistoolia rinnallanne. Ei kukaan kuule ennen kuin huuton turhien marttyyrien haudalla loppuu. Ei kukaan kuule ennen kuin lapsenne voivat taas leikkiä yhdessä. Ei kukaan kuule ennen kuin kuoleman enkeli on taas vailla työtä. Ei kukaan kuule ellette kuuntele hiljaisuuden ääntä sisällänne: ”Jumala armahda meitä syntisiä”.

Kysyn hiljaa mielessäni: ”Jumalani – miksi olet niin hiljaa? Miksi vaikenet vaikka kaikki huutavat?” En ole Mooses

enkä Elia. En ymmärrä aina Sinua. Silti tiedän syvällä sisimmässäni, että kuulet ja toimit niin kuin on minulle parasta. Mutta miksi paras ei ole kyllin hyvää minulle? Minun pitäisi alkaa kuunnelle Sinua. Kuunnella Sinun hiljaisuuttasi.

”Jumalani – en ole tarpeeksi nöyrä.” Olen kuitenkin Jumalan kuva. Vähän himmeä ja nuoruinen, mutta kuva kumminkin. En enää ole niin loistava kuin nuorempana, mutta vielä Sinä minut tunnistat. Pienet ovat tarpeeni maailmankaikkeuden edessä, kovin pienet ikuisuuden rinnalla. Toivon vain että voisin olla syvästi tunteva ihminen – lähimmäinen – joka ilman ihmisten tekemiä raja-aitoja voisi osallistua tämän ohikiitävän ajan maailman menoon. Kaikkia syvällisiä oppirakennelmia en ehkä opi älyllisesti, mutta anna minulle sisäinen varmuus pelastuksesta ja sen tuoma ilo ja rauha. Anna minulle uusi elämä Kristuksessa, niin että voisin sitä jakaa myös ympärilleni.

”Ihminen on ainoa olento, joka on erillään muusta luomakunnasta – ainoa josta voitulla Jumala.” Näin ajatteli suuri Kappadokian Gregorios. Voisiko se olla mahdollista? Voisinko minä olla Jumala? Ei sanoo järki, mutta mielikuvitus jo hyväilee ajatusta: ”Jumala, Jumala.” Mutta kuin salama kirkkaalta taivaalta iskee mieleeni oivallus: Ihminen on ollut Jumala! Kauan sitten, aikojen alussa paratiisissa, ihminen oli Jumalan kaltainen, täydellinen. Ihminen oli Jumalan kuva, kuolematon ja synnitön. Ihminen oli lähempänä Jumalaa kuin saatan kuvitella, mutta ihminen ei kestänyt sitä. Hän halusi olla enemmän ja menetti kaiken. Traagista olla jumalien jälkeläinen. Vain syvä kaipaus jostain paremmasta on jäljellä.

Kaikki on tapahtunut kuin kuvajaisessa aivan silmiäni edessä. Kaiken olen kuullut ja lukenut, mutta kaikkea en ole ymmärtänyt. Miksi Jumala tuli ihmiseksi? Miksi Hän asui

keskellämme? Miksi Jumalan täytyi kärsiä ja kuolla? Miksi? Miksi? Olen kuin pikku lapsi, jolle kukaan ei vastaa. Vastausta ei tarvita! Se on jo annettu. Jumalan lihaksi tulo, kärsimys, kuolema ja ylösnousemus on paljon suurempi lahja kuin jaksan ymmärtää. Se on täydellinen anteeksianto, täydellinen lahja ja armo. Jumala tuli ihmiseksi siksi että ihminen voisi jälleen tulla Jumalaksi. Se on paljon enemmän kuin vanhurskautumista. Se on paluu alkuperäiseen kauneuteen. Se on koko elämäntarkoitus. Tämän ymmärtäen odotan kevään riemujuhlaa – Kristuksen ylösnousemisen juhlaa, riemuiten siitä että Jumala on kanssamme.

Pappismunkki Johannes Parviainen

Taiteilija Eeva Zitting.

HENNA HIETANEN

KARI RIITAKANGAS

Pyhä äiti Teresa Kalkuttalainen, jonka katolinen kirkko kanonisoi pyhimykseksi syksyllä 2016. Maalaus Eeva Zitting.

TAIVAALLISTA VALOAA – ekumeeniset ikonit

Riisan tämän kevään ensimmäinen näyttely esittelee joensuulaisen taiteilija Eeva Zittingin maalaamia ikoneja. Zittingin esille asettamassa seitsemänkymmentäviisi teosta käsittäväsä kokonaisuudessa katolisen ja ortodoksisen kirkon pyhät ja Raamatun kertomukset käyvät vuoropuhelua. Osa maalauksista on tehty kuvituskäyttöön. Tällaisia ovat muiden muassa ”Herramme Jeesus Kristus tyynytää meren”, ”Palvelijoille uskotut talentit” ja ”Neitsyt Maria kihlataan Joosefille”. Ortodoksisen kirkon perinteessä näitä aiheita ei ole ollut tapana maalata liikuttelville puupohjille, koska niillä ei ole liturgista käyttöä. Kirkon seinämaalauksen aiheiksi ne kuitenkin soveltuvat opetuksellisen sisältönsä vuoksi.

Näyttelyssä on katolisen kirkon pyhistä esimerkkeinä 1000-luvun alussa elänyttä Hildegard Bingeniläistä, vuonna 1941 marttyyrina kuollutta Maximilian Kolbea ja vuonna 1997 menehtynyttä äiti Teresaa esittävät ikonit. Pyhän Hildegardin ikonille löytyy kauniita vanhoja esikuvia. Kaksi jälkimmäistä ovat puolestaan mielenkiintoisia, koska molemmista henkilöistä löytyy valokuvia, mutta ikonografia hakee vasta muotoaan. Ehkäpä viittaus Kolben marttyyrikuolemaan Auschwitzissa olisi riittänyt marttyyriin risti ja punainen tusta. Ikonin kuvattu raidallinen vangin takki näet vie vääjäämättä katsojan huomion. Voi myös pohtia, onko lapsi paras Kalkutassa köyhiä auttaneen Teresan pyhyden attribuutiksi.

Näyttely antaa mahdollisuuden tarkastella Eeva Zittingin maalausten väritystä, koska teoksia on ripustettu myös museon vanho-

jen ikonien rinnalle. Kaikelta osin ripustus ei ole taiteilijalle armollinen, sillä värien rinnastukset eivät hänen ikoneissaan ole aina tarkkoja ja harmonisia. Tasapainon saavuttamista lienee vaikuttanut osaltaan synteettisten värien käyttö. Vanhan ajan maalareilla ei tätä ongelmaa juuri ollut niukan, pääosin orgaanisista väreistä koostuvan paletin vuoksi. Pitäytyminen viiteen-kuuteen väriin takaisi myös nykymaalarille sopusointuisen lopputuloksen.

Teosten piirrokset ja sommitelmat ovat pääosin hallittuja, mutta vaalennuksissa löytyy parannettavaa. Useissa ikoneissa vaatetta on vaalennettu huomattavasti voimakkaammin ja eri tavalla kuin kasvoja. Tähänkin huomio kiinnittyy vasta vertailtaessa uusia pyhäinkuvia niiden vierelle ripustettuihin vanhoihin ikoneihin.

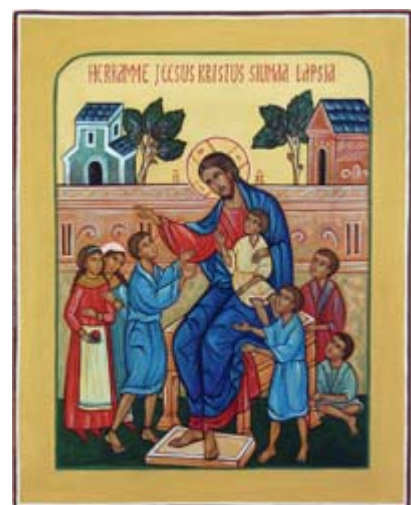
Eeva Zitting on maalannut osan esille asetetuista ikoneista uskonnonopettaja Marianne Kantosen ja rovasti Veijo Koivulan kanssa julkaisemien ekumeenisten ikonikirjojen kuvitukseksi. Maalari on löytänyt oman käsialan ja hänen teoksensa muodostavat ehyen näyttelykokonaisuuden. Käsialalla viitataan siihen, ettei ortodoksisessa kirkossa ikoneja maalaavaa kutsuta taiteilijaksi. Kreikankielen ikonografos ja slaavin ikonopisets tarkoittavat sananmukaisesti ”ikonin kirjoittajaa”. Suomalainen vastine sille on ikonimaalari, mikä ei korosta tekijää vaan käsityön tuotetta.

Zittingin näyttely kertoo osaltaan tämän päivän uusien ikonien tasosta Suomessa ja on toivoakseni oppaana ja innostuksen herättäjänä uusille maalauksen oppiin pyrkiville.

Piispa Arseni

TAIVAALLISTA VALOAA – Ekumeeniset ikonit

29.4.2017 saakka RIISAssa
Karjalankatu 1, 70110 Kuopio
Avoinna ti-la klo 12-16.00

KARI RIITAKANGAS

Kristus siunaa lapsia. Maalaus Eeva Zitting.

RIISAN NÄYTTELYITÄ

KOHTAAMISIA - Suomalainen usko

12.5. – 30.12.2017

RIISAT

12.5. – 30.12.2017

AVOJALOIN - 10 elämää Karjalan Kannaksella

Heinäkuussa 2017
Pyhyden portailta -näyttely täydentyy vuoden 2017 aikana ennennäkemättömillä kokoelmanostoilla.

Sonkajärven kirkon vihkipöytä 1915.

Suomi 100-vuotias - ortodoksinen kirkko yli 500

Ensimmäiset kirjalliset maininnat ortodoksisen kirkon toiminnasta Suomen alueella ovat vuodelta 1500, kun Ilomantsin Pogosta muodostettiin. Karjalaiset liitettiin tuolloin hallinnollisesti Moskovaan. Kansallisuusaate vauhditti suomalaismielisten ortodoksisten johtomiesten intoa integroida kirkko osaksi suomalaisuutta 1800-luvulla. Vuoteen 1917 oltiin varsin hyvin valmistautuneita, joskin monia ongelmia oli vielä ratkaisematta.

Venäjänsä kirkon korkein hallintoelin pyhä synodi päätti 1815, että Suomeen kuuluvissa seurakunnissa aloitettaisiin jumalanpalvelusten toimittaminen suomen kielellä. Taustalla oli pyrkimys vahvistaa karjalaisten tietämystä kristinuskosta, mitä varten kansaa oli valistettava ymmärrettävällä kielellä. Päätös ja sen tavoite olivat sinänsä hyviä, mutta täytäntöönpano oli erittäin hidasta.

Varsinkin poliittisesti orientoituille karelianeille oli ongelma, että karjalaiset mielsivät itsensä uskontonsa perusteella venäläisiksi. Suomalaisten mielestä ortodoksikarjalaiset oli saatava sitoutumaan suomalaisuuteen ja tuntemaan suomalaisen identiteetin omakseen. Tätä varten 1880 perustetun Sortavalan seminaarin tärkeäksi tehtäväksi jo alusta lähtien nimettiin ortodoksisten kansakoulunopettajien koulutus rajakarjalaisten sivistämiseksi.

Ortodoksikarjalaisten suomalaistaminen oli ulkoapäin ohjattu prosessi, joten tulokset jäivät heikoiksi. Suomalaisuus ei tarjonnut ortodoksikarjalaisille likimainkaan samoja etuja kuin yhteydet Venäjän Karjalaan. Karjalaisilla oli vuosisatoja vanhat kulttuuriset, sosiaaliset, taloudelliset ja väestölliset siteet rajan takana eläneiden Aunuksen karjalaisiin, sekä pääkaupunki Pietariin. Lisäksi karjalaiset pitivät kirkkoslaavin kieltä ainoana oikeana jumalanpalveluskielenä, ja vaativat sen säilyttämistä, vaikka eivät ymmärtäneet sitä juuri lainkaan. Tärkeintä oli muodossa pysyminen.

Kirkon suomenmieliset kirkonmiehet vastasivat kansallisuusaatteen haasteisiin. Sen johtohahmo oli sortavalalainen rovasti Sergei Okulov (1853–1940). Näiden niin sanottujen kansallismielisten mukaan vain suomalaistettu ortodoksinen kirkko voisi lunastaa paikansa suomalaisessa yhteiskunnassa sillä hetkellä, kun Suomi itsenäistyisi. Kansaa oli valistettava, ja parhaiten se onnistui suomen kielellä. Okulov ei kuitenkaan ollut kiihkosuo-

malainen, vaan hänen lähtökohtanaan oli ortodoksisen uskonopin ja kirkkoperinteen säilyttäminen suomalaiskansallisessa ilmapiiressä. Hän mm. arvosteli ankarasti niitä suomalaisia, jotka vihoissaan tuhosivat ja häpäisivät ortodoksia kirkkorakennuksia 1920-luvun alussa. Näin kävi mm. Hämeenlinnassa, jossa venäläistä varuskuntaa varten rakennettu ortodoksinen kirkko häpäistiin ja muutettiin kirjastoksi 1924. Tuhoajat vastasivat Okuloville, ettei heillä ollut mitään suomalaisia ortodokseja vastaan, mutta tsaarin vallan merkit oli parasta hävittää.

Kulttuurinationalismi repi kirkkoa

Sekä Suomessa että Venäjällä vahvana vaikuttanut kulttuurinationalismi asetti ortodoksikarjalaiset sekä suomalaistamisen että venäläistämisen kohteeksi 1880-luvulta lähtien. Asia tuli esille erityisesti kilpailuna karjalaisten valistamisesta. Kilpailu sai lisävauhtia, kun Suomen autonomiaa alettiin rajoittaa 1899.

Venäläiset perustivat sisälähetysyhdistys Karjalan veljeskunnan, joka alkoi perustaa venäläisiä kouluja Raja-Karjalaan. Suomen senaatti taas perusti suomalaisia kouluja. Suomalaisten harmiksi karjalaiset suosivat venäläisiä kouluja, koska pitivät venäjän kielen osaamista tärkeänä taitona. Venäläisen apulaispiispa Kiprianin kuoltua 1914 venäläisten koulujen vaikutusvalta heikkeni ratkaisevasti.

Viipurissa perustettiin Pyhän Sergein ja Hermanin veljesliitto (PSHV) 1895. Sen tehtävänä oli suomalaiskansallisen hengen voimistaminen kirkossa. Sitä varten yhdistys ryhtyi julkaisemaan Aamun Koitto -lehteä. PSHV ei kuitenkaan kyennyt kilpailemaan venäläisen Karjalan veljeskunnan eikä venäläisen kirkon johdon tavoitteiden kanssa. Lehden toimittaja Sergei Okulov totesi, ettei Aamun Koitto enää ilmestyisi vuoden 1907 alusta. Taustalla oli eri näkemys lehden linjasta Okulovin ja

arkkipiispa Sergein (Stragorodski) välillä. Venäläinen osapuoli piti suomeksi ilmestyneitä Aamun Koittoa separatistisena lehtenä yhtenäisyyttä korostavassa panslavismissa ilmapiiressä.

Venäläisestä näkökulmasta katsottuna sekä Sortavalan seminaarin perustaminen että suomalaiskansallisen aatteen levittäminen loivat uhkan ortodoksikarjalaisille. Suomen puolen karjalaiset olivat suuressa vaarassa luterilaistua. Toisin kuin Okulov, arkkipiispa Sergei pelkäsi suomen kielen oppimisen johtavan ortodoksien luterilaistumiseen. Kansaa piti valistaa venäjäksi, olihan kirkonkin suurimmaksi osaksi venäläinen.

Suursuomalaisuuden pelättiin leviävän myös rajan yli Aunuksen Karjalaan, mitä varten sinne perustettiin vuoteen 1916 mennessä kymmeniä kouluja ja kirjastoja vahvistamaan venäläisyyttä ja torjumaan

Mitrarovasti Sergei Okulov.

SUOMEN ORTODOKSINEN KIRKKOMUSEO RIISA

Konstantinopolin patriarkan eksarkki ja Tyatiran metropoliitta Germanos on saapunut keskustelemaan ajanlaskuriitojen aiheuttamasta eripurasta. Vastassa on rovasti Sergei Solntsev.

SUOMEN ORTODOKSINEN KIRKKOMUSEO RIISA

Pyhän Sergein ja Hermanin Veljeskunnan komitea 1928.

suomalaisuutta. Myös opettajakoulutusta tehostettiin.

Venäläisten panslavistisissa hahmotelmis-
sa ortodoksikarjalaiset kuuluivat ilman muuta
Venäjän kansaan. Karjalaisten hengellistä
veljeyttä pidettiin suomalaisten korostamaa
heimo- ja kielisukulaisuutta ”verrattomasti
korkeampana”. Ortodoksikarjalaiset kuuluivat
uskontonsa perusteella samaan ”Jumalan
valittuun kansaan” venäläisten kanssa. Myyt-
tisellä yhteydellä oli vuosisataiset juuret.

Itsenäistyminen merkitsi muutosta

Huhtikuuhun 1917 mennessä kansallismie-
lille oli selvinnyt, etteivät uudistukset on-
nistuisi ilman venäläisen papiston syrjäyttä-
mistä päätöksenteosta. Arkkipiispa Sergei oli

palannut Venäjälle valmistelemaan kirkollis-
kokousta 1917. Tammikuussa 1918 kirkon joh-
tajaksi valittiin venäläinen piispa Serafim (Luk-
janov). Suomalaisilla oli vaalissa oma kansal-
linen ehdokas Mikael Kasanski, mutta he jäi-
vät vaalissa vähemmistöön. Vaalituloksen
ratkaisivat venäläismieliset papit.

Serafimin mukaan kirkon sopeuttaminen
suomalaisiin oloihin ja osaksi suomalaista
lainsäädäntöä oli sopimatonta ja Venäjän äiti-
kirkon etujen vastaista, olihan kirkko edelleen
osa Moskovan patriarkaattia. Suomalaiskans-
sallisesti ajatelleet olivat taas lokakuun vallan-
kumoukseen mennessä vakuuttuneita, että
ainoa ulospääsy tilanteesta olisi kirkon erot-
taminen Moskovan patriarkaattista.

Suomen sisällissota 1918 aiheutti uutta

pohdittavaa seurakunnissa. Liitettäisiinkö
ortodoksiset seurakunnat mielikuvissa osak-
si bolshevistien valta yrityksiksi paikallista-
solla? Kirkko halusi vetää mahdollisimman
matalaa profilia. Esimerkiksi Ilomantsin seu-
rakunnassa päätettiin, että pääsiäisyöksi tar-
koitettu palvelus 1918 pidettiinkin päiväsai-
kaan ”turhan liikehtimisen estämiseksi”. Pää-
tökseen oli varmaankin perustelut, sillä lähei-
sen Sonkajanrannan opettaja Johannes Kar-
hapää vietiin ammuttavaksi punaisten jouk-
kohautaan Joensuun Siilaisille huhtikuussa
1918. Häntä pidettiin venäläisten kätyrinä.

Valtiovalta kirkkokunnan tueksi

Kun alkoi käydä selväksi, että Suomen itse-
näisyys oli saavuttanut riittävän tunnustuk-
sen, valtiovalta halusi ratkaista kysymyksen
ortodoksien asemasta Suomessa. Sitä varten
annettiin asetus Suomen ortodoksisesta kirk-
kokunnasta 26.11.1918. Taustalla oli pyrkimys
saattaa ortodoksinen kirkko maan lakien alai-
seksi, ja siten heikentää yhteyttä Moskovan
patriarkaattiin ja Venäjän bolshevistisiin val-
lanpitäjiin. Asetus oli helpompi viedä läpi kuin
normaali lakimenettely.

Suomen ortodoksinen kirkko sai erityisase-
man suhteessa valtiovaltaan, kun se tunnus-
tettiin toiseksi kansankirkoksi luterilaisen
kirkon rinnalle. Kansallismielisille tavoitteen
läpimeneminen oli suuri voitto. Toisaalta he
halusivat kirkolle kanonisen autokefalian,
täyden riippumattomuuden. Koska sitä ei
voitu kanonisista syistä heti saavuttaa, haet-
tiin autonomiaa Venäjän kirkolta.

Venäjän kirkon elämä oli huomattavasti
vaikeutunut lokakuun vallankumouksen
jälkeen. Tämä oli tärkeä syy, miksi Suomen
kansallismieliset halusivat kirkon erottamis-
ta Moskovasta. Suomen valtiovalta ei halun-
nut, että Suomen valtion sisällä toimisi orga-
nisaatio, jonka johto olisi riippuvainen
bolshevistien käskyvallassa. Moskovan patri-
arkka Tihoniin (Belavin) saatiin kuitenkin
kirjeyhteys. Hän tunnusti Suomen kirkolle
autonomiset oikeudet ja Kasanskin valitse-
misen piispaksi 1921. Kasanskin kuitenkin
kuoli jo kesällä 1921, ennen suunniteltua piis-
paksi vihkimistään.

Kansallismielisille sopiva ja kanoniset
vaatimukset täyttävä piispakandidaatti löytyi
veljesmaa Virosta. Arkkipiispa Serafim
kuitenkin vastusti rovasti Herman Aavin
kanonista vahvistamista piispanvirkaan,
kuten muitakin kirkkouudistuksia. Kansallis-
mieliset kysyivät Konstantinopolin patriar-
kaatilta ratkaisua lukkiutuneeseen tilantee-
seen 1921. Konstantinopolia pidettiin orto-
doksien maailman arvostetuimpana patri-

Heinäkuussa 1923 Suomen ortodoksit liitettiin autonomisena arkkipiispakuntana Konstantinopolin patriarkaattiin.

arkaattina sen kanonisen arvovalan vuoksi.

Suomessa vallitsi vahva venäläisvastaisuus. Valtiovallan edustaja professori Emil Nestor Setälä katsoi, että ainoa ratkaisu olisi Suomen kirkon erottaminen Moskovan patriarkaattista ja venäläisestä vaikutuksesta. Se olisi ehto valtiovallan taloudellisen tuen jatkumiselle.

Kesällä 1923 Suomesta lähetettiin delegaatio Konstantinopoliin neuvottelemaan Suomen kirkolle täysin itsenäistä asemaa, autokefaliaa. Mukana oli Suomen ortodoksisista kirkollishallitusta edustanut rovasti Sergei Solntsev, valtiovaltaa edustanut E.N. Setälä ja piispaksi valittu rovasti Herman Aav. Neuvottelut autokefaliasta kariutuivat heti alkumetreillä. Konstantinopolin patriarka Meletiosksen (Metaxasis) mukaan Suomen kirkolla ei ollut kanonisia eli kirkko-oikeudellisia valmiuksia autokefaliaan. Sitä varten paikalliskirkko tarvitsi ainakin kolme hiip-pakuntapiispaa. Meletios ilmoitti myös, ettei autokefaliaa myönnettäisi vähemmistöasemassa olevalle kirkolle, eikä varsinkaan ilman Venäjän äitikirkon lupaa ja hyväksyntää.

Suomalaisille ehdot olivat pettymys. Konstantinopoli kuitenkin suostui ottamaan Suomen kirkon yhteyteensä väliaikaisesti autonomisena kirkkokuntana siihen saakka, kunnes Venäjän kirkko pystyi taas toimimaan normaalisti.

Heinäkuun 6. päivänä 1923 Konstantinopolin pyhän synodin istunnossa Suomen ortodoksit liitettiin autonomisena arkipiispakuntana Konstantinopolin patriarkaatin yhteyteen. Herman Aav vihittiin Karjalan piispaksi Konstantinopolissa. Tasavallan presidentti ja maan hallitus vahvistivat kirkon aseman muutoksen myöhemmin samana vuonna. Moskovasta ilmoitettiin pian, ettei kanonista muutosta hyväksyttäisi, vaan Suomen kirkon oli palattava takaisin Moskovan yhteyteen.

Suomalaiset olivat saavuttaneet kansallispoliittisen tavoitteensa erota Moskovan yhteydestä, joten Moskovan paluuvaatimukset torjuttiin. Venäläinen vaikutus kirkossa haluttiin mahdollisimman vähäiseksi, joten arkipiispa Serafim määrättiin lakkautuspalkalle. Uudeksi arkipiispaksi valittiin Herman 1925. Jumalanpalveluskieleksi vakiinnutettiin

Suomen ja Viron ortodoksisen kirkon valtuuskunnat Konstantinopolin patriarkaattissa kesäkuussa 1923.

suomi ja kirkon keskuspaikaksi tuli Viipurin sijasta "suomalaisempi" Sortavala.

Käytännössä Suomen kirkko alkoi elää täysin itsenäistä elämää, vaikka se Konstantinopolista annetun Tomos-asiakirjan mukaan oli sitoutunut Konstantinopolin äitikirkon päätöksiin esimerkiksi ulkosuhteiden hoidossa. Yhteydet Suomen ja Konstantinopolin välillä jäivät erittäin heikoiksi.

Osana kirkkokunnan kansallistamista kuului uuden gregoriaanisen ajanlaskun ottaminen käyttöön. Pakottaminen uuteen ajanlaskuun aiheutti paljon katkeruutta. Valamosta karkotettiin kymmeniä uuteen ajanlaskuun taipumattomia munkkeja syytettynä niskuroinnista kirkollista esivaltaa vastaan. Valtioliset viranomaiset olivat karkotusten taustalla. Lähellä Neuvostoliiton rajaa toimineita

luostareita pidettiin muutenkin epäluotettavina keskiaikaisina kummajaisina, joiden odotettiin vähitellen katoavan. Näin ajattelivat myös monet kirkkokunnan johtomiehet.

Moskovan pyhä synodi tunnusti Suomen ja Konstantinopolin välisen kanonisen yhteyden pitkän kädenväännön jälkeen lopulta 1957. Suomalaiset pysyivät itsepintaisesti kiinni vuoden 1923 ratkaisuissa.

Kirkon kansallistamisella ja siihen liittyvillä hallinnollisilla ratkaisuilla oli merkittävä vaikutus seurakuntaelämän ja uskonnollisen tietoisuuden kehittymiseen. Ortodoksikarjalaiset olivat kirkkokunnan linjanvetojen kautta lunastaneet paikkansa suomalaisina kristittyinä, vaikka harva karjalainen tuskin ajatteli asiaa tuolta kannalta.

Juha Riikonen

Juuret ja monikulttuurisuus

Nykyhetken rikkaus on siinä, että se samanlaisesti sisältää muistot, tämän hetken kokemukset sekä näköalan tulevaan. Nykyhetken kokemusten arviointi perustuu aikaisempiin kokemuksiin, mutta lisäksi ovat mukana edellisten sukupolvien tarinat sellaisina kuin ne ovat välittyneet juuri minulle. Kerromukset ja kokemukset välittyvät monella tasolla, sanallisesti ja sanattomasti. Ne ovat yksilöiden kokemuksia, mutta myös yhteistä kokemuspääomaa: perheen, kasvuympäristön ja laajemman yhteisön. Näin kehittyvät jokaiselle omat juuret: juuret ravitsevat ja antavat tukialustan sille, mitä päivää milloinkin tuo tullessaan.

Viimeiset pari vuosisataa ovat olleet ihmisen kannalta kiihtyvien muutosprosessien aikaa.

JUURET &
MONIKULTTUURISUUS

Tekniikan kehitystä on seurannut teollistuminen ja tietotekniikan kehitystä kiihtyvä globalisaatio. Viime vuosisadasta lähtien on ihmisiä yhä suuremmin joukoin muuttanut maiden sisällä ja maasta ja maanosasta toiseen. Tästä seuraava monikulttuuristuminen on tullut pysyväksi osaksi jokapäiväistä elämää. Se on arkea nettiyhteyksien ansiosta, mutta myös kohtaamisina kasvoista kasvoihin.

Ortodoksinen kirkko on monikulttuurinen yhteisö maailmanlaajuisesti ja yhä selkeämmin myös Suomessa. Vanhastaan Suomen ortodokseja ovat suomalaisten ohella tottusti karjalaiset, venäläiset, ruotsalaiset ja koltansaamelaiset. Pieniä ryhmiä kreikkalaisia ja Balkanin maiden ortodokseja on ollut maassamme pitkään. Viime vuosikymmeninä nämä ryhmät ovat kasvaneet. Suomen ortodoksinen kirkko tervehtii myös syyrialaisia, egyptiläisiä, eritrealaisia ja etiopialaisia uskonveljiä ja -sisaria.

Luontainen kiinnostuminen erilaisuudesta on suureksi avuksi, kun halutaan tutustua ihmisiin, joiden juuret ovat syvällä muunlaisessa maaperässä kuin mihin olemme totuneet. Näin helpottuu molemminpuolinen tutustumisen ja yhä luontevampi kanssakäyminen. Sitä voi edesauttaa yhteinen kristitty tausta. On kuitenkin pidettävä tarkoin mielessä, että joka ikinen ihminen on yhtä arvokas - olivatpa hänen juurensa tihein kasvusto kaukana tai lähellä!

*Tulkaa, kaikki uskovaiset,
kumartaen
kunnioittakaamme
Kristuksen pyhää
ylösnousemista,
sillä katso, ristin kautta
tuli ilo kaikkeen maailmaan!*

Pyhien Sergein ja Hermanin Veljeskunta ja Aamun Koiton toimitus toivottaa jokaiselle riemullista Kristuksen ylösnousemuksen juhlaa:

Kristus nousi kuolleista!

Kirkon järjestöt ja Valamon opisto hakevat läheisempää yhteistyötä, jolla toiminta saadaan yhä tarkoituksenmukaisemmaksi. Tämän prosessin aikana on syntynyt ajatus yhteisestä teemavuodesta, joka sopii hyvin yhteen maamme itsenäisyyden juhlavuoden kanssa. Kirkon järjestöt ovat Filantropia, Ortodoksisten Nuorten Liitto ja Pyhien Sergein ja Hermanin Veljeskunta. Näillä ja Valamon opistolla on jokaisella yhteistyösopimus ortodoksinen kirkon kanssa. ♦

Rovasti Sergius Colliander

Poleeni- teatteri esittää: Valamon yksinäinen

Pieksämäen Poleeni- teatteri esittää näytelmän Valamon yksinäinen. Valamon yksinäinen on Laila Hietamiehen Laatokka-sarjan kolmas kirja. Maan kämmenellä kirjassa kuvattun dramaattisen myrsky-yön tapahtumista Syvänmaan kylässä on kulunut kaksikymmentäkolme vuotta. Reipasta Petjaa ja rakastunutta Mitjaa ei enää ole, on vain kaksi miestä Laatokan luostarisaarella, Valamossa.

Petja on nyt isä Nikolai, joka toimii luostarin taloudenhoitajana. Mitja, viitankantaja Dimitri, Valamon yksinäinen, ei ole antanut vihkiiä itseään munkiksi, vaan etsii sovitusta teoilleen erakkona. Mutta kumpikaan heistä ei ole pystynyt unohtamaan menneisyyttään. Lopulta hiljaisuus murtuu ja he joutuvat vastakkain menneisyytensä kanssa aikana, jolloin koko Venäjä on luisumassa vallankumou-

uksen kouriin.

Kirjasta tehdyssä näytelmässä menneisyys herää eloon. Näytelmässä kuvataan toisensa kadottaneiden henkilöiden kohtaamista vuosien jälkeen, vuonna 1913. Tarina etenee Valamon saarelta Pietariin, Puolan ja Venäjän rajalle Krasnostokin luostariin ja Sortavalaan. On sovinnon, anteeksiantannon ja uuden elämän aika. Mutta ennen sitä on pahan saatava palkkansa.

Venäjän vallankumousta enteilevä yhteiskunnallinen ilmapiiri, karjalaisten pakko-venäläistäminen ja maailmansodan uhka luovat historiallista taustaa päähenkilöiden elämänmuutoksille. Päähenkilöksi nousevan Mitjan, Valamon yksinäisen, on ratkaistava

oma suhtautumisensa myös ympäröivään maailmaan. ♦

Ohjaus Jari Tuononen
Musiikin sävellys Juha Valve
Esitykset kesäkuun alkuun saakka.
Lisätietoja: www.poleeni.fi

Kokemusten vaihtoa ja kehitysnäkyjä

Helmikuun aikana vietettiin Karjalan hiippakunnassa seurakuntaryhmittäin kolme diakonian ja lähetyksen iltaa. Näissä tapahtumissa palautettiin mieleen kirkon tulevaisuuden linjauksia näillä toiminta-aloilla ja kuultiin hyvistä ja vähemmän hyvistä kokemuksista. Lisäksi mietittiin ryhmissä, mitkä tekijät edistävät ja hidastavat toiminnan kehitystä sekä hahmoteltiin tavoitteita vuoden ja kolmen vuoden päähän.

Tilaisuuksiin Pyhien Sergein ja Hermanin veljeskunta ja Filantropia ry. olivat kutsuneet seurakunnan työntekijöitä ja vapaaehtoisia keskustelemaan ja saamaan innoitusta siihen, että diakonia ja lähetys tulisivat yhä keskeisimmiksi osiksi seurakunnan ja näin kirkonkin näkyvää läsnäoloa ihmisten keskellä. Tämä on myös kirkolliskokouksen hyväksymien kehityksen suuntaviivojen mukaista.

– Diakonian ja lähetyksen käsitteet ovat vahvasti leimautuneita, totesi Pirkko Tenkama Kuopion seurakunnasta.

– On paljon kynnyksiä ja rajoja ja sisältöjä, joita ihmiset jännittävät: saako tulla?

Hän toi myös esille, että projektityöskentely on nuorten aikuisten luonteva tapa toimia. Hän korosti lisäksi, että yhteiskunta ja ajattelu ovat muuttuneet paljon melko lyhyessä ajassa.

– Nyt tarvitaan käsitteiden uudelleen aviointia.

Iisalmessa kokoontuivat Kuopion ja isäntäseurakunnan edustajat, Suonenjoella Jyväskylän, Saimaan ja Rautalammin ja Joensuussa Ilomantsin, Taipaleen ja Joensuun seurakuntien edustajat. Tapahtumien vetäjinä toimivat Riina Nguyen Filantropiasta ja Sergius Colliander PSHV:sta.

Maaliskuussa on kiertue saatettu päätökseen, kun Oulun ja Helsingin hiippakuntien seurakuntaryhmien edustajat ovat kokoontuneet vastaavalla tavalla. Tapahtumasarjasta koostetaan raportti, joka tulee seurakuntien ja kiinnostuneiden käyttöön. ♦

Rovasti Sergius Colliander

HARVINAINEN INA COLLIANDER-NÄYTTELY TUKHOLMASSA

Alkukesän matkalla Tukholmaan voi nauttia harvinaisesta Ina Collianderin näyttelystä, jossa on esillä taiteilijan grafiikkaa ja kirkkoketekstiilejä. Valamon luostari on lainannut lukuisia Collianderin teoksia näyttelyyn. Muutama esillä oleva työ on Helsingin ortodoksisesta seurakunnasta ja joitakin yksityisistä kokoelmista.

Näyttelyn myötä Ruotsin ortodoksinen seurakunta juhlistaa Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlaa.

Ina Colliander on suomalaisen puupiirrostylin edelläkävijöitä. Hänet tunnetaan erityisesti enkeleitä esittävästä puupiirroksistaan, mutta myös öljy- ja mosaiikkiteoksistaan. Colliander on palkittu muun muassa Pro Finlandia-mitalilla vuonna 1959.

Näyttely on esillä kesäkuun alkuun saakka.

Yhteystiedot: Pyhän Nikolaoksen suomalainen ortodoksinen kirkko, Bellmansgatan 13, Tukholma. ♦

Valamon kulttuurikeskuksessa kaksi taidenäyttelyä

Valamon kulttuurikeskus tarjoaa kevään aikana nähtäväksi kaksi taidenäyttelyä:

Via Finlandia on läpileikkaus suomalaisen mestareiden kultakauden töistä. Samalla se on kunnianosoitus 100 vuotiaalle Suomelle. Näyttelyn teokset ajoittuvat 1800-1970-luvuille.

Taiteilijoista mukana ovat mm. Akseli Gallen-Kallela, Albert Edelfelt, Maria Wiik, Ellen Thesleff, Tyko Sallinen, Wäinö Aaltonen ja Eero Nelimarkka. Näyttelyssä on nähtävillä myös mm. Picasson, Matissen, Dalin ja

Miro'n grafiikkaa.

Raimo Vokkolainen tunnetaan kansantaiteilijana, jonka tuotanto perustuu vankkaan realismiin, omakohtaisiin tuntoihin ja kokemuksiin. Hän on kuvannut töissään luontoa ja ihmistä sekä näiden kahden välistä suhdetta. Taulut syntyvät elävän elämän hetkistä ja näkymistä, jotka tallentuvat taiteilijan muistin. ♦

*Molemmat näyttelyt ovat avoinna 17.5. saakka.
Lisätietoja: www.valamo.fi*

Pääsiäinen, äijypäivä

Suuri paasto, Karjalan kielellä Pyhälasku on menossa. Sen päässä meitä odottaa vuoden suurin juhla Äijypäivä, pääsiäinen. Monen kristillisen juhlan vietto on usein sekoitus perinteisiä ja uusia tapoja. Niin myös pääsiäisen.

Maria-mummoni oli hyvä kertoja. Tarinoita säästi usein sukkuuikojen kilinä ja välillä mummo heläytti karjalankielisen pajon. Suuresta paastosta mummo sanoi, ettei silloin argie syöty. Hän pyhitti paaston ajan ja etenkin suuren viikon. Silloin ei meillä kalakeittoon maitoa ja voita laitettu. Veteen keitetty soppa sai kelvata perheelle ja hyvälle se maistuu vieläkin.

Palmusunnuntain lähestyessä käsky kuului; "Mengiä hakemaan palmuja, luajimmo virboi-vitzoja." Samalla, kuin taikaiskusta ojan varren pajut muuttuivat palmuiksi. Aina ei edes ollut kreppipaperia vitsojen koristeeksi, mutta kauniita ne olivat sellaisenaan obrasan päällä ja kahvipöydän maljakossa. "Myö Karjalas eini konsu vierasta rahvastu virvot. Myö vieboimme isovanhemmat da ristjoit, kummit. Ristimamma, sylikummi, oli tarpei virvottava."

Kun aina ei ollut mahdollista päästä kirkkoon, mummo istui radion ääressä. Suuren torstain iltana kuuntelimme radiosta 12 kärsimysevankeliumia. Silloin tuvassa piti olla hiljaa.

Paaston jälkeen pääsiäisen ruokapöytä on ollut runsas. "Oli monenlastu pii-ruatu da uunis paistettua lihua da jäitsie, kananmunia, keittimö. Ei meil pashua luajittu, se oli venalane ruogu." Mummo kertoi myös, että jäitsän iskendy oli ollut suosittu nuorten huvi. Kaksi jäitsiä napautettiin vastakkain ja kenen jäitsy jäi ehyeksi oli voittaja. Taitavalla iskijällä olisi voinut olla taskut täynnä munia.

Nyt taittelen oksia rannan pajukossa ja aistin lumesta jo kevään tuoksun. Mielessä kulkevat mummon tarinat joita kerron lapsenlapsilleni. Vien perinnettä eteenpäin.

Anneli Lujanen

Kirkkomme maailmalla

Ortodoksisuuden koko kirjo Britanniassa

Protestanttisten kansankirkkojen ja vahvan roomalaiskatolisen kirkon alueella, Brittein saarilla ortodoksinen kirkko on hämmästyttävä ilmiö. On kulunut jo 300 vuotta siitä, kun Lontoon keskustan kreikkalais-venäläisessä ortodoksisessa kirkossa toimitettiin ensimmäinen liturgia Jumalanäidin temppeliintuomisen juhlanä v. 1716. Mukana oli niin kyseisten maiden diplomaatteja kuin liikemiehiäkin sekä runsaasti Pietari Suuren Lontooseen lähettämiä rakennusinsinööriksi opiskelevia venäläisiä miehiä. Siitä lähtien on ortodoksimaista tullut Britanniaan maahanmuuttajia, mm. 1800- ja 1900-lukujen vaihteen Kreikan, Turkin ja Armenian levottomuuksien, v. 1917 Venäjän vallankumouksen, toisen maailmansodan, Balkanin sodan ja Kreikan talouskriisin sekä Syyrian poliittisen tilanteen vuoksi. Heidän ja myös monien muiden hengellisiä tarpeita varten, eri maiden kirkot ovat muodostaneet diaspora-seurakuntia ja hiippakuntia aiemmassa kotimaassa, Britanniassa tai jossakin muualla Euroopassa asuvan piispan alaisuuteen.

Britanniassa toimii tänä päivänä ainakin Venäjän ulkopuolella toimivan ortodoksisen kirkon Moskovan patriarkaatin Kreikan, Antiokian, Bulgarian, Romanian ja Serbian seurakunnat. Nämä toimittavat jumalanpalveluksensa useimmiten omalla kielellään kirkossa, joka on joko uudisrakennus tai yllätyksellään monessa tapauksessa käytöstä poistettu anglikaaninen kirkkorakennus.

Eri ortodoksikirkkojen välillä näyttää olevan yhteistyötä vain vähän; on toki olemassa joitakin yhteistyöelimiä mm. Pan-ortodoksinen piispainkokous sekä erityisesti nuorten

ortodoksien yhteistoimintaryhmiä. Toisaalta siellä missä englantilaiset ovat toiminnassa mukana, esim. Cambridgen yliopiston Ortodoksisen kristillisyyden instituutissa tai Anglikaanis-ortodoksisessa Pyhien Albanin ja Sergein veljeskunnassa, paikalliskirkkojen väliset rajat eivät ole merkittäviä. Toinen tärkeä rajojen ylittäjä on edesmenneen arkki-mandriitti Sofronin vuonna 1959 perustama Pyhän Johannes Kastajan luostari, jonka munkit ja nunnat edustavat tällä hetkellä 14 eri kansallisuutta. Tämä poikkeuksellinen luostariyhteisö Essexissä kerää syrjäisestä sijainnistaan huolimatta runsaasti väkeä monikielisiin jumalanpalveluksiinsa. Tulevaisuudessa on suuria toiveita ortodoksien yhteistyön lisääntymisestä.

Maailmankuulun piispa Kallistos Waren lisäksi eräät korkea-arvoiset anglikaanisen kirkon teologit ovat julkaisseet ortodoksisuuden alan kirjoituksia, ja vastaavasti Surožin Metropoliitta Antony Bloomin kirjat ovat tehneet ortodoksisuutta tunnetuksi briteille.

Yhtenä erikoisuutena suhteiden luomisessa brittien suuntaan voidaan pitää pitkään Aleksandrian patriarkaattiin aiemmin kuulunutta, nyt itsenäisenä toimivaa, Koptien kristillisyyttä edustavaa kirkkoa, British Orthodox Church, joka käyttää toimituksissaan englantia. Näin se haluaa korostaa lähetystehtäväänsä brittiläisten parissa, mutta julistaa edelleen samaa sanomaa kuin alkukirkon pyhäät, kuten Pyhä Columba ja muut, jotka toivat kristinuskon briteille jo paljon ennen Rooman kirkon lähettiläänä tunnetun Pyhän Augustinuksen saapumista saariryhmään. ♦

Malcolm Hicks

Pyhän Johannes Kastajan luostarin päärakennus Essexissä.

media

YLE Radio 1

2.4. Liturgia klo 11-12

Uspenskin katedraali, Helsinki.

5.4. Andrum kl. 6.54

Diakon Juuso Vola.

14.4. Suuren perjantain ehtoopalvelus (hautakuvan esiintuominen) klo 11-12

Pyhän Kolminaisuuden katedraali, Oulu.

15.4. Aamuhartaus klo 6.15 ja 7.50

Metropoliitta Ambrosius.

15.4. Pääsiäisyön jumalanpalvelus klo 23.55

Yle TV 1 ja Yle Radio 1, Pyhän Nikolaoksen kirkko, Vaasa.

18.4. Iltahartaus klo 18.50

Kanttori Leena Lomu

23.4. Liturgia klo 11-12

Kristuksen kirkastumisen kirkko, Valamon luostari, Heinävesi.

25.4. Andrum kl. 6.54

Diakon Juuso Vola.

30.4. Liturgia klo 11-12

Kristuksen taivaaseenastumisen kirkko, Vantaa.

6.5. Aamuhartaus klo 6.15 ja 7.50

Pastori Andrei Verikov.

Su 14.5. Liturgia klo 11-12

Kristuksen taivaaseen astumisen kirkko, Varkaus.

16.5. Iltahartaus klo 18.50

Pappismunkki Johannes Parviainen

27.5. Aamuhartaus klo 6.15 ja 7.50

Kirkkopalvelujen koordinaattori Sirpa Okulov.

Su 28.5. Liturgia klo 11-12

Pyhän Nikolaoksen kirkko, Vaasa.

Palvelukset kuunneltavissa myös Yleisradion internetsivuilla.

Reformaation tarina

Jari Jolkkonen
Kirjapaja 2016, 55 s.

Vuotta 2017 juhlistaan luterilaisen reformaation 500-vuotisjuhlan. Toisessa kansankirkossamme juhla näkyy laajasti, myös julkaisuutoiminnassa. Kuopion luterilaisen hiippakunnan piispan, Jari Jolkkosen, kirjoittama Reformaation tarina on oiva opas jokaiselle merkkipäivän aiheeseen perehtyvälle. Tiiviissä ja oppikirjamaisessa kirjassa kirjoittaja käy läpi reformaation syntyhistoriaa ja luterilaista oppia asiantuntevasti mutta samalla kansantajuisesti.

Teoksen alkupuoli kertoo reformaation vaiheet Lutherin aneeteisien naulaamisesta vuonna 1517 vuosisadan puolivälin uskonsotiin. Kerronta on vetävää, ja aiheesta muodostuu hyvä kokonaiskuva. Kerronnan hyppäys vuosisatojen yli, vuodesta 1580 vuoteen 1947, jättää tosin melkoisen aukon nuorehkon tunnustuskunnan historiaan, josta moni lukija haluaisi varmasti oppia enemmänkin.

Kirjan jälkimmäisellä puoliskolla katse siirtyy historiasta nykypäivään, luterilaisen uskonopin perustaan ja erityiskorostuksiin. Oman osansa saavat niin Lutherin armo-oppi kuin luterilaisten Raamattusuhde ja virsilauluperinnekin. Kirjoittaja puhuu tämän ajan ihmi-

selle, korostaa tärkeinä pitämiään näkökulmia ja ampuu alas yleisiä virhetulkintoja.

Kuten tarinat yleensä myös Reformaation tarina kertoo lukijalleen paljon ja jättää kertomatta kenties vieläkin enemmän. Kirja esittää reformaation kertomuksen ryhdikkäästi luterilaisesta itseymmärryksestä käsin, mutta ortodoksi jää ehkä kaipaamaan siltä tarttumista myös reformaation kyseenalaisempiin saavutuksiin. Tästäkin huolimatta kirjan ansioksi on luettava sitä leimaava ekumeenisesti tiedostava ote ja terve itsekritiikki.

Kirjaan tutustumista voi suositella kaikille aiheesta kiinnostuneille. Ortodoksiselle lukijalle se avaa uusia näkökulmia luterilaiseen perinteeseen ja myös omaan suomalaiseen kulttuuriimme. Kirjansa johdannossa Jolkkonen linjaakin reformaation merkkipäivän tavoitteita tästä näkökulmasta: ”Aiemmin luterilaiset ovat juhlineet reformaation tasavuotia rinta rottingilla. – Vuonna 2017 reformaatiota juhlistaan nöyremmin ja ekumeenisemmin. – Reformaation merkkipäivä haastaa suomalaisia pohtimaan, mistä luterilaisessa reformaatioissa oli kysymys ja mikä on sen pysyvä merkitys nyt ja tulevaisuudessa.”

Pastori Kaarlo Saarento

Tasavallan esikoiset

Arto Teronen, Jouko Vuolle
Syntymälahjana Suomi - itsenäisyyden lapsia
Kirjapaja 2016, 376 s.

Kustantajalla ei ollut mitään syytä tuhistella pitkään julkaisupäätöksensä kanssa, kun Arto Terosen ja Jouko Vuolteen idea kahdeksanteen kirjaansa oli valmiiksi käännetty. Työpari on saattanut ajatella urakkansa jälkeen, ”nyt ei enää koskaan tällaista”, sillä Syntymälahjana Suomi - itsenäisyyden lapsia - teos ei ole ollut mitään kevytkätistä tekemistä.

Yksinkertaiset ideat tuottavat selkeitä, aiheensa loppuun saakka kantavia teoksia. Arto Terosen mielestä monimutkaiset ideat tuottavat monimutkaisia lopputuloksia. Ajan kiivaasta riennosta ja tyylitajujen vaihtelevista muodikkeuksista huolimatta ajatus on edelleen voimissaan.

Itsenäistymisvuosi oli poikkeuksellisen lapsirikas, 81 000 tulo-kasta, poikia enemmän kuin tyttöjä. He syntyivät uuden maailman kynnykselle, niin täysin poikkeukselliseen aikaan, että sen kaltaisia yhtäaikaista rajuuksia on tuskin myöhemminkään koettu.

Näistä tasavallan esikoisista Teronen ja Vuolle valikoivat 25 suo-

malaisen tarinan kuin todistajalausunnoksi siitä, ettei historia suinkaan ala 1980-luvulla syntyneistä, ei edes aikaisemmistakaan vuosikerroista. Nyt kirjan sivuille asettuvat kuin itsenäisyyden 100-vuotisjuhlien kattauksen osana yhteiskunnallisia vaikuttajia, taitelijoita ja viihdyttäjiä, muutamia urheilijoita ja sodassa sankaruuteen ylenettyjä, toimittajia ja kirjailijoita. Ja lähes kaikki heistä on edelleen niminä tunnettuja, tekemistään tiedettyjä, ainakin vielä suurten ikäluokkien muistissa eläviä.

Heidän lisäksi tekijät nimeävät ja esittelevät lyhyesti 155 huomattavaan itsenäisyyden saanutta suomalaista.

Terosen ja Vuolteen taitavuutta ovat selkeät lauseet, jotka pitkospuiden lailla kantavat tarinaa silloinkin, kun käytettävissä olevat tiedot hataroituvat ja ovat jo haipumassa menneisyyden usmakkaan.

Kiveen hakatut -radiosarjan tekijöinä työpari harjaantui kääntämään pienimmätkin kivet löytääkseen nyanseja tarinaan. Siitä sinistä lukija nytkin kiittää. Lopputuloksena ei ole vain sanallinen silmää iskemätön muotokuva, vaan inhimillisesti ilmehtivä muotokuva, jonka kanssa saattaa hetken aikaa viivähtää ja yhdessä hämmästellä ja huokailla aikojen kulkua ja muutoksien hurjuutta.

Risto Lindstedt

Millainen on ihminen, joka tappaa kylmäverisesti?

Veikko Huotarinen
Viattomien surmavirret
Kirjokansi 2015, 94 s.

Veikko Huotarinen on nurmeslainen eläkkeellä oleva opettaja. Hän on kirjoittanut 16 kirjaa. Hänen kolmas runoteoksensa Viattomien surmavirret on vuodelta 2015.

Vierailu Auschwitzissa saa kirjailijan näkemään mitä ei soisi nähdä ja kuuleman, miltei kuulemaan vangittujen kuolonhuudot. Sydän särkyä kärsimysten määrystä. Kirja on hätähuuto äärimmäistä kylmäverisyyttä, julmuutta ja kidutuksia vastaan, ettemme sulkisi korviamme, emme peittäisi silmiämme.

Kuolemanpartiot saapuvat pimeimmällä yönhetkellä. Perheet katoavat. Oviin ja ikkunoihin lyödään lankut. Tuomitut kuljetetaan pois ihmisten katseilta. Rikos pitää tehdä salassa, uhri polttaa uunissa, haudata maahan.

Pakoon päässeet kertovat keskitysleireistä, kaasukammioista, krematorioista. Harvat uskovat tällaista voivan tapahtua sivistyneessä Euroopassa.

"Miksi te näin teitte?" kysyvät oikeamieliset tuomarit Nürnbergissä, Haagissa, kaikkialla. "Meille annettiin ylhäältä käsky", he vastaavat. Kuka antoi? Kenen on vastuu? Runoilijan mitta täyttyy. Eikö

Jumalakaan välitä? Hän tivaa Luojaltaan: Missä olit silloin? Miksi sallit tämän tapahtua?

Toinen kysymys nousee välittömästi. Millainen on ihminen, joka voi tappaa niin kylmäverisesti? Vastaus on järkyttävä. Hän on tavallinen perheenisä, joka tiskaa, siivoaa, käy kaupassa, opettaa lapselle iltarukouksen. Mutta kun aamu koittaa, hänestä tulee demoni saatanan valtakunnassa.

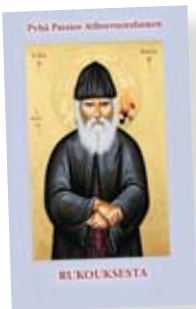
Tässä vaiheessa pitäisi hälytyskellojen soida. Terroristit ja uusnatsit ovat enimmäkseen tavallisia nuoria. He tottelevat ylempien käskyjä. Kenen on vastuu? Voiko kukaan antaa anteeksi?

Metropoliitta Anthony kertoo kirjassaan Tuhlaajapojan paluu vanhilaan joutuneesta nuoresta naisesta. Eräänä kuulusteluyönä hän tunsu voimiensa loppuvan. Täynnä suunnatonta vihaa hän oli valmis uhmaamaan kuulustelijaansa. Kun hän nousi tätä vastaan, hän näki pöydän toisella puolella miehen, joka oli yhtä uupunut kuin hän itsekin. Nainen tajusi, että he eivät olleetkaan vihollisia. Mies oli myös uhri, kohtalotoveri, vangittu kuten hänkin. Nainen hymyili miehelle.

Kertomus on rohkaiseva. Toivo ei ole kadonnut. Kirjailija iloitsee pienistä asioista. Ilonaihe löytyy vaikkapa siitä, että bosnialainen ystäväperhe on alkanut kotiutua Suomeen. Painajaiset ovat hiljalleen hävinneet. Edessä kirkastuva Suomen kesä.

Eija Ipatti

Ohjeita rukouksen tielle

Pyhä Paisios Athosvuorelainen
Lintulan luostari
Rukouksesta

Lintulan luostari on julkaissut syksyllä 2016 jälleen kerran uuden nunna Kristodulin kreikkankielestä kääntämän Rukouksesta -kirjan: Kirja on Tessalonikissa evankelista Johannes Teologin sijaitsevan nunnaluostarin julkaiseman pyhän Paisios Athosvuorelaisen kirjasarjan huipennus.

Pyhä Paisios (1914 - 1994) oli Athosvuorelainen munkki ja hengellinen ohjaaja, joka ei ollut pappi, mutta hänestä on varsin lyhyessä ajassa tullut meilläkin hyvin tunnettu ja rakastettu ohjaajavanhus. Ekumeeninen patriarkaattimme on lukenut hänet pyhien joukkoon vuonna 2014.

Kirjassaan pyhä Paisios käsittelee rukousta hyvin monelta kannalta ja antaa ohjattaviensa yksinkertaisesti kysymyksiin raikkaita meidän aikamme vastauksia. Nämä kysymykset nousevat väistämättä kaikkien rukouksen tiellä kulkevien mieliin.

Kirja jakaantuu seitsemään osaan, joissa käsitellään rukousta Jumalan kanssa, vaikeuksia rukouksen tiellä, pyhiä esirukoilijoitamme ja suojelijoitamme Jumalan edessä. Erityisesti esiin nousee meille kaikille niin rakas Jumalanäiti, enkelit ja pyhät ihmiset.

Jumalansynnyttäjät Neitsyt Maria on meille kaikille yhteinen ra-

kastava äiti, jonka eteen kannetut rukoukset tulevat varmasti kuuluisiksi. Pyhän ihmiset ja erityisesti meidän oma suojeluspyhämme, ovat Paisioksen mukaan Jumalan rakkaita lapsia. Meitä kehoitetaan rukoilemaan oman itsemme, toisten ihmisten, vainajien ja koko maailman puolesta. Pyhä Paisios korostaa jälleen kerran Jeesuksen rukouksen voimaa. Se johdattaa meidät keskelle mielen ja sydämen yhteistyötä yksityisissä rukouksissamme, mutta unohtamatta osallisuuttamme kirkon yhteisiin rukouksiin. Kirja ohjaa ajatuksia jumalanpalveluselämään ja ennen kaikkea osallistumiaan pyhän ehtoollisen salaisuuteen.

Kirjassa annetaan hengellistä ohjausta myös kuorolaisille. Paisioksen mukaan kirkossa laulaminen on palvelutehtävä. Kirkossa me myös rukoilemme laulajien puolesta, jotka edustavat koko kirkkokansaa. Suosittelemme kirjan neljänteen lukuun tutustumista kaikille kanttoreille ja kuorolaisille. Laulun tulisi pyhän Paisioksen mukaan hermistää sydämemme, sulostuttaa ja lämmittää sen hengellisellä lämmöllä. Paisios antaa myös meille kaikille ohjeita rukouksumaruksista, jotka auttavat meitä hengellisissä kilvoituksissa. Erityisesti mieleeni jäi kohta, jossa pyhä Paisios kertoo kumarruksien auttavan myös terveyteen liittyvissä asioissa. Ne helpottavat reumatismia, karkottavat velttouden kuin myös luonnottomaksi paisuneen vatsan! Tärkeintä on kuitenkin nousta hyveiden hengellisiin korkeuksiin.

Pappismunkki Johannes Parviainen

Христианский взгляд на мир и человека

Если рассматривать Божественное мироздание через призму христианского верования, то первым его отличием от материалистического взгляда на мир будет отношение к материи как таковой. Атеистическое понимание вещества только как строительного элемента Вселенной не согласуется с церковным догматом о Боговоплощении, который учит нас тому, что Божественная Ипостась соединилась во Христе с человеческим началом: «полнота Божества обитала телесно» (Кол. 2,9). Благодаря этому учению само понятие материального мира Церковь подняла на совершенно новый уровень, указав на заключенный в тварном мире внутренний потенциал, который делает его соработником бессмертной души в деле исполнения Божественного призыва ко спасению.

Бог стал одним из нас, а значит, человек в своей материальной природе не просто более совершенное млекопитающее, эволюционировавшее и приобретающее некие полезные навыки, он – существо, соединившее в себе духовное и материальное, образ Божий и тварный мир, ставший вершиной Божественного Творения не путем некоего природного совершенствования, а лишь по причине Божественной Любви, излившейся в акте Творения, и желающей иметь себе достойного причастника Божественных Милостей.

Соединение в личности Христа Божественной природы и материального мира показало способность падшей материи вновь воссоединиться со своим Творцом в неопишемом чуде, о котором говорит апостол Павел словами: «Бог все во всем» (1 Кор. 15,28). Верующая душа, имеющая

личный опыт Богообщения, познавшая Бога как своего любящего Отца, видит в бытии мира не соединение химических элементов, бесцельно несущихся во времени и пространстве, а промыслительное действие Благой Воли Небесного Творца: «Который хочет, чтобы все люди спаслись и достигли познания истины» (1 Тим. 2,4).

Вера христианина в благого и разумного Бога помогает ему осознать важную духовную истину, что несмотря ни на что Господь продолжает верить в нас, как в каждого по отдельности, так и во все человечество в целом. Это понимание побуждает верующего стремиться оправдать это Божественное доверие. Ощущение собственного единства с заботливым Небесным Отцом позволяет ему смотреть на свое земное бытие как на нечто целостное, наполненное высшим смыслом.

Боговоплощение, как проявление Жертвенной Любви Божией, помогает по-новому взглянуть и на природу самого человека. В Евангелии мы часто слышим как Господь называет Себя: «Сыном Человеческим». Вочеловечение Сына Божия открывает для нас понимание, что Он и есть истинный и единственный Человек: «Первый человек Адам стал душой живущему; а последний Адам есть дух животворящий» (1 Кор. 15,45). Следовательно, его верные чада в своем стремлении стать настоящими людьми, имеют перед собою Образ Истинного Человека – Христа Спасителя. Человек сотворен по Образу Божию, Христос – Образ Небесного Отца стал подобен нам, поэтому мы, призванные к Богоуподоблению и

обожению, можем найти искомое в Образе Христа. Призванный Богом к крестношению христиан находит цель своей земной жизни в уподоблении Христу и следованию за ним по крестному пути.

Тайна Боговоплощения позволяет нам понять природу Божественной Любви к нам, которая является безусловной, и поэтому не может поколебаться ни нашими грехами, ни быть заслужена нашими добродетелями. Любовь Бога к нам есть проявление Его Божественной Природы, той внутренней Любви Лиц Святой Троицы, Которая изливается на человека по причине того, что Бог видит внутри каждого из нас Свой сияющий Образ. В дальнейшем, благодаря нашей вере и действию Пресвятого Духа, этот Образ Христа может вырасти, и заполнив все человеческое естество, совершить его внутреннее преобразование.

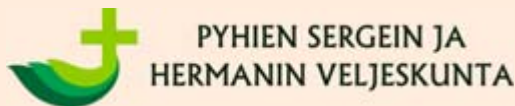
Подобное христианское осмысление человеческой природы и его места в мире позволяет найти истинный смысл бытия. Именно ощущение себя вершиной Божественного Творения, с которым Бог заключил Свой Новый Завет, позволяет христианину будучи частью тварного мира, все же ощущать свою надмирность. Чувствовать себя странником на земле по слову апостола Павла: «Ибо не имеем здесь постоянного града, но ищем будущего» (Евр. 13,14). И пребывая в этом непрерывном духовном движении от земли на Небо, от греха к святости, от смерти к Жизни, совершая свой земной подвиг.

протоиерей Константин Стрекачев

Pyhä Trifon

**kutsuu pyhiinvaellukselle
17.–21. elokuuta**

Tule sinäkin ottamaan osaa perinteiseen pyhiinvaellukseen **Sevettiin ja Neideniin!** Lähdemme linja-autolla liikkeelle **Jyväskylältä** ja kuljemme Pyhjäjärven, Kärsämäen, Oulun, Rovaniemen ja Nellimin kautta Sevettijärvelle ja Norjan Neideniin ja takaisin. Hinta Jyväskylältä ja Äänekoskelta on 405 euroa, Pyhjäjärveltä ja Kärsämäeltä 395 euroa ja Oulusta 385 euroa. **Ilmoittautumiset 9.6. mennessä** s-postilla pshv@ort.fi tai puhelimitse 0500 314680. Nouda esite nettisivuiltamme pshv.fi.

PYHÄN GEORGIOS VOITTAJAN KIRKKO

Georgios Voittajan kirkko edustaa karjalaista ja pohjoisvenäläistä kirkonrakennusperinnettä, ja siitä on nopeasti tullut pyhiinvaelluskohde ja nähtävyys. Pyhän Georgios Voittajan kirkon sisätilat ovat todellinen käsityön taidonnäyte.

KIRKKOKAHVILA

Kirkon kupeessa on kahvila, joka on avoinna touko-elokuussa, ryhmille myös muina aikoina ennakkovarauksena. Tarjolla on perinteistä lähiruokaa, kotileivonnaisia ja oman tilan luomuhunajaa.

Kirkko on kaikille avoin tutustuttavaksi

Lisätiedot ja aukioloajat www.stgeorge.fi
Tiedustelut: info@stgeorge.fi / +358 44 725 75 48
Osoite: Kaitaistentie 345, 79690 Kaitainen
(Joroisten kunta, 6 kilometriä 5-tieltä)

AAMUN KOITTO

**Kyllä, haluan tilata Aamun Koitto -lehden
(viisi numeroa vuodessa)**

Tilaushinnat 1.1.2014 alkaen	Alv. 0 %	Alv. 10 %
☐ Kestotilaus 5 nroa, kotimaa	35 €	39 €
☐ Määräaikainen 5 nroa, kotimaa	35 €	39 €
☐ Opiskelijatilaus 5 nroa, kotimaa	30 €	33 €
☐ Tutustumistarjous 3 nroa, kotimaa	21 €	24 €
☐ EU-maat, 5 nroa	50 €	55 €
☐ Muut maat, 5 nroa	55 €	61 €
☐ Olen ort. srk jäsen		

Lehden saajan nimi

Lähiosoite

Postinumero ja -toimipaikka

Puhelin

Sähköposti

Maksajan (ellei saaja) nimi

Lähiosoite

Postinumero ja -toimipaikka

Puhelin

Sähköposti

Tunnus 5005390
70103 Vastaus-
lähetyks

**AAMUN
KOITTO**

Vastaanottaja
maksaa posti-
maksun (vain
tilaukset)

Suuren paaston keräys LÄHETYSTYÖN hyväksi Keniaassa, Burundissa ja Ruandassa

"Antakaa Kristuksen sanan asua runsaana keskuudessanne" Kol. 3:16

www.filantropia.fi

Keräysaika 27.2.–16.4.2017 • FI53 5480 0520 0233 08 • viite 12551

Keräyslupa PDI-2015-11267. Koko Suomi Ahvenanmaata lukuun ottamatta. 4.1.2016–31.12.2017.
Kerätyt varat käytetään Filantropian kansainvälisiin diakonia-, lähetys- ja kehitysohjelmankkeisiin.

Aamun Koiton seuraava numero ilmestyy 5.6.2017
ja sen teemana on ”Pelko ja rakkaus.”.

Nöyrä kiitoksemme

K. P. Karjalan ja koko Suomen arkkipiispa Leolle saamistamme Pyhän Karitsan Ritarikunnan ritarimerkeistä. Kiitokset myös arkkimandriitti Sergeille ja veljestölle sekä Valamon opistolle ja rehtori Katja Kareiselle muistamisesta opiston juhlassa.

Sirpa Koriala Sirkka Vepsä Alexander Wikström

Sydämellinen kiitos

KP Karjalan ja koko Suomen Arkkipiispa Leolle ja Jyväskylän ortodoksisen seurakunnan kirkkoherra Timo Mäkirinnalle saamastani piispallisesta siunauskirjasta.

Eine Elektra Ekqvist

OPPIMISEN RAUHAA VALAMON OPISTOSSA

Ikonimaalauksen jatkokurssi: Donin Jumalanäiti 31.3.-9.4.

Pläkkityö 19.-23.4.

Sukkapari kerralla valmiiksi 21.-23.4.

Ikonipiirustus 21.-25.4.

Ortodoksisuus tutuksi:

Oikeuskoinen Herran kansa 28.-30.4.

Lisätietoja ja ilmoittautumiset ma-pe klo 9-15 puh. 017 570 1401, www.valamo.fi/opisto

3. – 7.7.

IKONIN TIE VIROSSA PIISPA ARSENIN MATKASSA

Asiantuntijan matkassa®

Asiantuntijaopas
Piispa Arseni

1. PÄIVÄ

Tallinna-Narva, Hermannin linnoitus

2. PÄIVÄ

Vanhauskoisten Rajan kylä ja ikonimaalari Gavriil Frolov, Narvan taidemuseo, Kristuksen ylösnousemuksen kirkko

3. PÄIVÄ

Pyhtitsan naisluostari, Tallinnan kirkkoja

4. PÄIVÄ

Tallinnan ikonimuseo, Rocca al Mare, Kumun taidemuseo.

5. PÄIVÄ

Omaa aikaa ja paluu Tallinnasta Helsinkiin.

686 €

HINTAAN SISÄLTYY

- ohjelman mukaiset bussikuljetukset
- laivamatka Helsinki - Tallinna - Helsinki kansipaikoin
- majoitus jaetussa kahden hengen huoneessa
- ohjelman mukaiset tutustumiskäynnit sisäänkäymyskuineen
- ohjelman mukaiset ruokailut (4 x aamiainen, 4 x lounas, 4 x päivällinen)
- asiantuntijaoppaan palvelut koko matkan ajan

JUHANI AHON JALANJÄLJILLÄ FIRENZESSÄ

4. – 8.10. | 1 389 €

Tunnelmallinen Toscana, San Marcon kaunis luostarirakennus, historiallinen Firenze ja Juhani Aho- seuran järjestämää ohjelmaa. Asiantuntijaopas Marja Korhonen

HURMAAVAN EKSOOTTINEN BALKAN

13. – 18.4 ja 17. – 22.10. | 1 290 €

Albanian aitous, Makedonian kauneus ja Kosovon eksotiikka. Asiantuntijaopas Gábor László

KIERTOMATKA ROMANIA JA MOLDOVA

19. – 29.9 ja 3. – 13.10. | 1 876 €

Kaksi pääkaupunkia, historiallisia pikkukylä, vuoristomaisemia, vanhoja kirkkoja ja luostareita. Asiantuntijaopas Catalin Mogoseanu

ARMENIA

26.8. – 3.9. ja 9. – 17.9. | 1 235 €

Kaukasuksen kulttuurin helmi. Asiantuntijaopas Marianne Tillman

OTA YHTEYTTÄ JA VARAA LOMASI | 24H VERKKOKAUPASTA LOMALINJA.FI

TAMPERE p. 010 289 8100 | HELSINKI p. 010 289 8102 | RYHMÄT p. 010 289 8101

Puhelut 8,35 snt/puh +17,17 snt/min. Palvelumaksu 23 €/varaus. Verkkokaupassa palvelumaksua ei peritä.

Pyhien isien opetuksia ylösnousemuksesta

Joka on herännyt pois kuolleista teoista, on tiedon avulla ylösnoussut yhdessä Kristuksen kanssa. Niin kuin Kristus ei enää kuole, ei Hänen kanssaan ylösnoussutta kilvoittelijaakaan enää pidä vallassaan tietämättömyyden kuolema. Sillä synnin vaikutuksesta hän on kuollut kerran – luonnon järjestyksestä poiketen. Mutta minkä hän nyt elää, sen hän elää Jumalalle Pyhän Hengen suomassa vapaudessa, kun Pyhä Henki on herättänyt hänet synnin kuolleista teoista. Näin hän ei enää elä lihalle ja maailmalle, sillä hän on kuolettanut ruumiinsa jäsenet ja on kuollut ajallisille asioille. Hänessä elää Kristus ja hän on Pyhän Hengen armon alainen – ei lihan lain alainen. Hän on näet antanut jäsenensä Jumalalle ja Isälle ”vanhurskauden aseiksi”.

Pyhittäjä Niketas Stithatolainen

Sunnuntaita, viikon ensimmäistä päivää, kutsutaan myös ”Herran päiväksi”. Herralle se on omistettu, koska Hän nousi tuona päivänä kuolleista. Näin Hän antoi ennalta merkin ja vakuuden yleisestä ylösnousemuksesta, jolloin kaikki maallinen työ taukoaa. Pyhitä tuo päivä: rajoita maalliset askareesi kaikkein välttämättömimpään. Suo täysi lepo myös alaisillesi ja kaikille kanssasi eläville,

että voisitte yhdessä ylistää Häntä, joka on kuolemallaan lunastanut meidät omikseen ja ylösnousemuksellaan päästänyt meidänkin luontomme kuoleman vallasta. Ajattele tulevaista elämää ja tutkiskele kaikkia Herran käskyjä ja säädöksiä. Tutkiskele myös itseäsi: missä kohden olet Herran käskyjä ja säädöksiä vastaan rikkonut tai niitä laiminlyönyt, ja tee kaikessa parannus.

Mene Herran päivänä Herran huoneeseen ja osallistu yhteisiin palveluksiin. Vilpittömällä uskolla ja puhtaalla omallatunnolla ota vastaan Kristuksen pyhä Ruumis ja veri. Aloita uusi, entistä tunnollisempi elämä, uudista itsesi ja valmistaudu ottamaan vastaan tulevat iankaikkiset hyvyydet – varmistuaksesi niistä älä muinakaan päivinä käytä väärin maallisia hyvyksiäsi. Voidaksesi olla lähellä Jumalaa pidättäydy Herran päivänä kaikesta muusta paitsi siitä mikä on aivan välttämätöntä ja mitä ilman on mahdotonta elää. Näin Jumala on sinun turvasi ja linnasi etkä horju. Et sytytä himojen tulta etkä ota kannettavaksesi synnin taakkaa. Tällä tavoin pyhität sapatin päivän ja lepäätkä pidättymällä pahoista tavoista.

Herran päivään verrattavissa ovat myös säädetyt suuret juhlat: pyhitä juhlapäivät sunnuntain tavoin ja pidäty samoista asioista.

Pyhä Gregorios Palamas

Käskyjen noudattaminen on kuoletettujen ylösnousemus, sillä luonnonjärjestyksen mukaan hyvettä seuraa elämä. Kun käskyn rikkomisen oli kuolettanut mielen, seurasi siitä väistämättömästi myös ruumiin kuolema. Aadam joutui tottelemattomuutensa tähden kuoleman omaksi. Vapahtaja taas kuuliaisuudellaan kuoletti kuoleman. Kuoletta pahe, ettet nousisi kuolleista kuolleena ja vain siirtyisi pienemmästä kuolemasta suurempaan. Vapahtaja tuli ihmiseksi sovittaakseen Aadamin rikkomuksen, kumotakseen muinaisen tuomion ja niin herättääkseen kaikki kuolleista.

Pyhittäjä Thalassios Afrikkalainen

Kristuksen ylösnousemuksen lapsista tulee ikään kuin henkiolentoja, evankelistan sanoin ”*enkelten kaltaisia*” (Luuk. 20:36). Näin Jumalan pyhät saavat katoamattomuuden, jumalallistuvat.

Pyhä Gregorios Siinailainen

Suomennos nunna Kristoduli